

Mariborski škof na Koroškem

Vso slovensko javnost je neprijetno presenetila odpoved vseslovenskega romanja. Romanja h Gospe Sveti se morejo vršiti tako le v manjših skupinah. Da je šlo slovenskim škofom in vernikom le za praznovanje 1200-letnice pokristjanjevanja Slovencev, je razvidno iz dejstva, da je prispel 24. maja — kljub odklonilnemu zadržanju nemško-nacionalističnih krogov in oblasti v deželi in državi v zvezi z vseslovenskim romanjem — s skupino vernikov na Koroško mariborski škof g. dr. Maksimilijan Držečnik. Z g. škofom je prispelo iz Maribora 10 avtobusov romarjev.

V imenu celovškega škofa dr. Jožefa Köstnerja, ki je bil zaradi birme v Lendorfu pri Celovcu zadržan, je mariborskega prevzvišenega pozdravil celovski kanonik Aleš Zechner in izrazil veselje, da bomo mogli skupaj ob tem romanju opraviti zahvalo za dar sv. vere in skupaj poprositi Boga in Marijo za velike zadeve sv. Cerkve, zlasti za duhovniški in redovniški naraščaj v našem narodu.

Začela se je sv. maša, pri kateri je z g. škofom somaševalo 9 duhovnikov iz Maribora, deseti, prof. Zafosnik pa je na koru vodil ubrano petje mariborskega stolnega pevskega zbora.

Po evangeliju je prevzvišeni g. škof stopil k mikrofону in spregovoril sledeče misli: »Ker se ni moglo vršiti veliko slovensko romanje h Gospe Sveti 9. maja, smo hvaležni Bogu, da lahko prihajamo v manjših skupinah. Danes smo prišli romarji iz Maribora in okolice. Maribor je z Gospo Sveto posebno tesno povezan z zgodovinskimi vezmi. Sedanja mariborska škofija je imela svoj prvotni sedež pri Sv. Andražu na Koroškem. Lavantinski škofje so bili obenem proști Gospe Svete in uživali dohodke tukajšnje nadarbine. Tudi škof Slomšek je bil še prošt Gospe Svete. Ko pa je leta 1859 prenesel sedež škofije iz St. Andraža v Maribor, je zamenjal Gospo Sveto (t. j. njeno nadarbino) z nadarbino mestne župnije v Mariboru, ki je od leta 1506 bila dodeljena krškemu (celovškemu) škofu za njegovo vzdrževanje, čeprav je cerkvenopravno bila podrejena sekovski (graški) škofiji.

Prišli smo danes h Gospe Sveti kot romarji z namenom, da se na grobu sv. Modesta zahvalimo Bogu in Materi božji za dar sv. vere, ki jo je pred približno 1200 leti prinesel našim prednikom na Koroškem sv. Modest. Irski menihi, ki so kot misijonarji prišli na Bavarsko, z Bavarskega pa v Karantanijo, so oznanjali Kristusov nauk v pravem evangelijskem duhu; t. j. v duhu enakopravnosti in bratstva vseh narodov. Zato je bilo njihovo delo tudi uspešno.

Zgodovinarji priznavajo, da je bil spremenjen krščanstva za Slovence tudi njihova narodna rešitev, ker so se s tem naslonili na sosednje krščanske narode, Bavarce in Franke, sicer bi nujno podlegli navalu Obrov in izginili.

Škof Držečnik je poudaril, »da se moramo Slovenci zahvaliti na grobu sv. Modesta Bogu in Materi božji, ki je spremljala misijonsko delo sv. Modesta, za neprecenljivi dar vere. Posebej se moramo zahvaliti tudi za ljubezen do Matere božje, Gospe Svete, ki jo je gotovo sv. Modest vcepil v srca naših prednikov in ki je tako značilna za naše ljudstvo, da se je po pravici imenovalo Marijino ljudstvo. Zahvaliti se moramo tudi za to, da smo se ohranili kot narod in se uvrstili med kulturne narode Evrope.

V znamenje zahvale bomo prižgali na grobu sv. Modesta svečo. Obenem bomo (Nadaljevanje na 4. strani)

Globoko smo se zakoreninili v deželi

S slavnostne akademije Slovenske gimnazije ob 10-letnici njenega obstoja

Koroški Slovenci smo praznovali v nedeljo, dne 28. maja 1967, desetletni obstoj Državne gimnazije za Slovence v Celovcu. Skromno je vzknila Slovenska gimnazija pred 10 leti iz treh razredov s približno 100 učenci, leto za letom se je v krepki rasti vztrajno povzpnila više in više do četrtega, petega, šestega, sedmega in osmega razreda, dokler ni leta 1963 postala godna, da obrodí žlahtni sad prve mature. Ze pred tem prvim sadom in za njim pa se je v svoji

FSRJ Franc Pirkovič in konzul Željko Jeglič, deželni šolski nadzornik dr. Franz Arnold, predstavnika manjšinskega šolskega oddelka, nadzornik za dvojezično šolstvo Rudi Vouk in nadzornik Slovenske gimnazije dr. Valentin Inzko, strokovni nadzornik za glasbo dr. Karl Schmid, skladatelj Matija Tomc, katerega pesmi poje gimnazijski zbor iz leta v leto pri zaključnih prireditvah, prof. dr. Erich Nußbaumer, zastopniki slovenskih kulturnih in političnih

Srednja šola za našo mladino

V svojem govoru je dejal:

»Deset let, to je kratko obdobje. Vendar smemo šteti tudi čas pričakovanja in čakanja in pred desetimi leti smo dočakali rojstvo slovenske gimnazije, ki je namenjena slovenski koroški mladini.

Mnogo se po listih piše in na zborovanjih naglašajo, da je južni del dežele zaostal za ostalimi deli Koroške. Mislim, da bo to držalo. Ta zaostalost pa se ne da popraviti s šilingi in subvencijami, marveč v prvi vrsti s tem, da dvignemo talente, ki so zakopani v mladini južne Koroške in da tem talentom damo možnost polnega razvoja.

Če gledamo nazaj, vidimo, da je v desetletjih prišlo le malo število fantov do študija, o dekletih pa sploh ne moremo govoriti, in še o teh fantih je leta 1850 zapisal nemški pisatelj in žurnalist Rizzi, da so poklicni in družbeni napredek plačali s svojimi dušami.

Lastna gimnazija, ki je predvidena v državni pogodbi, ustvarja in odpira fantom in dekletom iz južnega dela dežele možnost ohranitve njihovega polnega jaza, ki bo dal iz sebe to, kar mu je lastno, to kar je lastno pokrajini, in tako doprinesel k izravnavi bregov in hribov med posameznimi deli Koroške na socialnem, gospodarskem in tudi kulturnem polju. Ker tak podvig ni bil zaželen, so od vsega začetka odrekli življenjsko pravico leta 1957 od ministra Drimmla ustanovljeni gimnaziji v Celovcu.

Nekak nezaželen nezakonski otrok je bila ta šola, več je bilo tistih, ki v življenjsko sposobnost tega otroka niso verovali, kot takih, ki so otroku botrovali z vso botrinsko ljubeznijo. Po desetih letih lahko rečemo, da otrok živi, da se dobro razvija, da dokazuje tudi tistim, ki tega močejo videti oziroma priznati, da smo se mi Slovenci v deželi globoko zakoreninili tekom teh tisoč tristo let.

Kot ravnatelj šole se ob desetletnici pri srčno zahvaljujem staršem, ki so svojo ml-

Ponos koroških Slovencev — naša mladina; na odru izbrani pevski zbor Slovenske gimnazije

Foto: L. Palliardi

rasti skočala ter začela poganjati še stranske veje paralelnih razredov. Po desetletni bujni rasti šteje sedaj že 15 razredov s približno 400 učenci, obrodila pa je letos tudi prvič prežlahtni sad dveh maturitetnih razredov.

Veselite nad tako ugodnim razvojem naše gimnazije je prišlo na zgovoren način do izraza ob praznovanju desetletnega jubileja slovenske srednje šole v Celovcu. Veliko dvorano Delavske zbornice so napolnili zvesti rodoljubi in prijatelji Slovenske gimnazije. Seveda pa smo si pred prireditvijo še najprej ogledali okusno pripravljeno razstavo slik in ročnih del. Navesti bi morali imena vseh dijakov in dijakinj, ki so razstavljali svoja dela ter omogočili, da smo dobili vpogled v njihovo delo, ki ga vršijo pri risanju in dekliskem ročnem delu na šoli. Razobešene slike so bile deloma prave umetnine. Pobude, ideje, ki jih dobivajo naši srednješolci od profesorja risanja, dipl. inž. Janeza Oswalda, so vzbudile tako na šoli že mnogo talentov. Profesor Oswald je Plečnikov učenec. Zelo lep vtis so pravitako zapustila ročna dela deklet, ki jim stoji večje ob strani gospa dr. Janja Zikulnigova.

S slavnostno akademijo so pričeli tamburaši, nato pa je sledil pozdrav, ki ga je izrekel v imenu ravnatelja šole, v imenu profesorskega zbora ter v imenu dijakov Slovenske gimnazije, prof. dr. Reginald Vospernik. Med častnimi gosti so bili: kot zastopnik koroškega deželnega glavarja, poslevodeči predsednik deželnega šolskega sveta, deželni poslanec Josef Guttenbrunner, zastopnik prevzvišenega škofa, stolni sholaster Aleš Zechner, deželni podglavar dr. Walther Weißmann, generalni konzul

ter gospodarskih organizacij koroških Slovencev, gostje s Tržaškega in Goriškega, zastopniki časopisja, radja in televizije ter številni starši naših dijakov in dijakinj ter bivši maturantje.

K desetletnici obstoja gimnazije je pisмено čestital njen ustanovitelj, bivši pro-

Pogled v dvorano Delavske zbornice v Celovcu med prireditvijo naših srednješolcev

Foto: L. Palliardi

svetni minister in sedanji podžupan mesta Dunaj dr. Heinrich Drimmel.

Po deželni himni, ki jo je pel mečani zbor šole, je spregovoril oče Slovenske gimnazije, ravnatelj, dvorni svetnik dr. Joško Tischler.

dino zaupali novo ustanovljeni šoli, se zahvaljujem vsem, ki ste z zaupanjem in darovi sledili razvoju šole, se zahvaljujem gospodu ministru Drimmlu za posrečeni dekret 7. junija 1957 in se zahvaljujem tudi (Dalje na 5. strani)

Politični teden

Po svetu . . .

NEVARNI ZAPLET LJAJI NA BLIŽNJEM VZHODU

Od časa do časa napetost med Izraelom in Sirijo popusti, a kmalu nato se spor poveča. Spopadi ob meji so pogosti. Najhujši je bil 7. aprila, ko je izbruhnila večurna bitka med sirskimi in izraelskimi vojnimi silami na območju Galilejskega jezera. Potem je bilo nekaj časa mirno. Približno pred štirinajstimi dnevi pa je Egipt ne nadoma obdobil Izrael, da je pripravljala splošni napad na Sirijo, da bi strmoglavila sedanji režim in deželo vojaško in politično za dalj časa onesposobil in po začasni zasedbi obmejnega dela sirijskega ozemlja vsilil mir pod svojimi pogoji. Egiptovska vlada je dala vedeti, da sodi ta izraelski načrt v okvir širšega strateškega posega Združenih držav Amerike, da bi okrepila svoj položaj v vzhodnem Sredozemlju in na Srednjem vzhodu. Eden bistvenih ciljev tega načrta je bila nadaljnja slabitev Egipta in njegovo nadaljnje obkoljevanje. V takšnem položaju je morala država naglo ukrepati. Tako je nastala na Bližnjem vzhodu v resnici velika nevarnost, ki se je še povečala, ko je Egipt blokiral Akabski zaliv.

Čeprav so velike sile — Amerika in Sovjetska zveza — sprte tudi glede politike na tem področju, ljudje vendar upajo, da se bo položaj umiril prav zaradi njihovega posredovanja. Predsednik Johnson je izjavil, da je blokada Akabskega zaliva, ki ga je proglasil Egipt, »nezakonita in nevarna za mir«. Združene države Amerike so mnenja, da mora Akabski zaliv ostati odprt za mednarodne prometne zveze. Pravica do svobodnega tranzita skozi ta zaliv je življenjskega pomena za mednarodno skupnost. Združene države Amerike se bodo uprle vsakemu poskusu, da bi se kršila politična neodvisnost in ozemeljska celovitost katerekoli države na tem področju. Zunanji minister Dean Rusk je na tajnem posvetovanju v parlamentu dejal, da je položaj »zelo občutljiv«.

Egiptovski list »Al Ahram« trdi, da je sovjetski veleposlanik predsedniku Naserju sporočil, da Sovjetska zveza podpira njegovo politiko proti Izraelu. Predsednik izraelske vlade Eshkol je dejal, da bi njegova vlada smatrala blokado Akabskega zaliva in Tiranske ožine za napad; leta 1957 (po egiptovsko-izraelskem spopadu v letu 1956) so države proglasile načelo svobodne plovbe skozi Akabski zaliv in tako zagotovile Izraelu prost dohod na morje.

Zdaj se je napetost poostrižila v trenutku, ko je egiptovska vlada zahtevala, da čete Organizacije združenih narodov (3393 vojakov), ki so varovale mejo med Egiptom in Izraelom, zapustijo Sinajski polotok. Glavni tajnik Organizacije združenih narodov (OZN) U Tant je tej želji takoj ugodil, misleč, da bo s tem preprečil spopad z egiptovsko vojsko. Francoski časopis »Le Monde« poroča, da so Egipčani tik pred umikom čet OZN izstrelili nekaj topovskih strelcev proti jugoslovanskemu oddelku. Mnogi listi na zapadu trdijo, da se je U Tant s svojim naročilom, naj čete Združenih narodov zapustijo egiptovsko ozemlje, prenegljal. Ta umik naj bi pomenil hud udarec ugledu OZN.

Arabske države niso enotne glede nastopa proti Izraelu, opozicijo vodi zlasti Saudova Arabija. Ta se čuti tudi v Arabski ligi, ki je Naser noče sklicati. Egipt se v Jemenu bori proti Saudovi Arabiji. Egiptovsko vojsko cenijo na 120.000 ljudi, okoli 55.000 vojakov veže borba v Jemenu. Egiptovska vojska je oborožena v glavnem s sovjetskimi orožjem ter ima okoli 450 sovjetskih tankov in 11.500 raznih drugih vozil, sovjetske rakete in 1500 sovjetskih topov. Letalstvo šteje 22.000 mož ter je opremljeno s sovjetskimi letali (72 jih je tipa MIG-21 ter 150 letal tipa MIG-19 in 17, 64 bombnikov in 42 helikopterjev).

Sirija ima 48.000 oboroženih mož. Njena oborožitev je: 255 sovjetskih tankov, 80 avtomatičnih topov, 430 drugih topov in 3 baterije sovjetskih vodljivih raket. Njeno letalstvo šteje 3000 mož in 40 letal tipa MIG-21, 50 MIG-19 in 8 helikopterjev.

Jordanija ima 30.000 mož, ki so oboroženi z angleškim orožjem ter z angleškimi in ameriškimi letali (okrog 60 letal). Libanon ima vojsko: 9700 mož in 1000 letalcev z

ameriškimi in angleškimi letali. Iraška vojska šteje 70.000 mož; oborožena je s sovjetskimi orožjem (100 tankov, 55 letal tipa MIG). Irak je nabavil letala tudi na Nižozemskem in Angleškem.

Izraelska vojska lahko takoj nastopi z 260.000 dobro izvežbanimi vojaki. Izraelci imajo 160 angleških, ameriških in francoskih tankov, 1300 topov in 220 avtomatičnih topov ter okoli 4000 raznih vozil. Izraelski tanki so tudi sovjetskega in francoskega porekla. Njeno letalstvo šteje 14 tisoč 50 mož; ti imajo na voljo predvsem francoska letala (72 tipa Mirage, 62 Super-Mystere, 30 ameriških letal itd.). Izrael ima 2.252.600 prebivalcev, od teh 300.000 Arabcev.

Sovjetska agencija Tass obtožuje Izraelce, da so na sirske meje poslali številne oborožene čete za kazenski pohod proti Siriji. Izrael ne bi tako izzivalno ravnal, ko bi ga ne podpirali imperialisti. Sovjetska zveza je že več desetletij z vsemi sredstvi podpirala arabske narode v njihovi pravični borbi, da bi se otresli kolonialnega jarma. Sovjetska zveza se bo z vso odločnostjo zoperstavila napadu na področju Srednjega vzhoda.

OBISK ITALIJANSKEGA ZUNANJEGA MINISTRA FANFANIJA V MOSKVI

V sredo, 16. maja, se je zaključil petdnevni obisk italijanskega zunanjega ministra Fanfanija v Moskvi. V tej zvezi so izdali uradno sporočilo, ki v uvodu govori o stikih, ki jih je imel Fanfani s sovjetskimi državniki, in ki nadalje pravi, da so bili razgovori prijateljski, odkriti in ustvarjalni.

V uvodu se nadalje sklicuje na splošna načela nevmešavanja v notranje zadeve drugih držav in na neodvisnost narodov.

Osrednji del poročila je posvečen neširjenju atomske oborožitve, pri čemer se govori, da taka pogodba ne sme na noben način zavreti znanstvenega in tehničnega razvoja. Nadalje govori o premirju in o varnosti v Evropi in se izrecno omenja evropska konferenca.

. . . in pri nas v Avstriji

NOVE PRISTOJBINE ZA RADIO

V enem dobrem tednu bodo znane nove pristojbine za radio, je izjavil v ponedeljek, 22. maja, novi glavni upravnik Bacher. Po uvedbi novih radijskih pristojbin pa bo socialni cenik za manj premožne — v javnosti doslej komaj znano — ostal.

V teku tiskovne konference je Bacher imenoval v radijskem zakonu zasidrane določbe kot »najdražjo radijsko sestavo na svetu«.

V pominitvev televizijskih naročnikov je Bacher dejal: »Televizijska pristojbina ne bo povišana! Gre samo za zvišanje radijskih pristojbin.«

Izvajanja glavnega upravnika in njegovega trgovskega direktorja Helmuta Lenhardta so bila prava pravzeta obtožba proti dosedanjemu radijskemu vodstvu. Dobesedno je Bacher izjavil: »Tukaj so podjetje finančno, programsko, v njenih študijih in uredništvih brez sramu izstradali, samo da so od leta 1951 držali ceno, ki ne ustreza dejanskemu stanju, marveč izvira iz čiste demagogije. Ob veliki politični stranki sta doslej tako nujno povišanje pristojbin odklanjali, »ne morda, da bi s tem prizanašali radijskim naročnikom, temveč da bi škodovali svojemu političnemu nasprotniku.«

Na osnovi obrazložitve gospodarskih preiskovalcev je direktor Helmut Lenhardt že znani očetek prejšnjemu radijskemu vodstvu podkrepil še z dejstvom, da za leto 1967 predvideni investicijski izdatki ne držijo, in sicer so za najmanj 100 milijonov šilingov prenizki. Dejansko pa je knjigovodstvo našlo, da znašajo investicije 265 milijonov šilingov, namesto predvidenih 100 milijonov šilingov.

»Vse to, kar smo tukaj navedli ni nobena taktična priprava na povišanje pristojbin, marveč le nujna obramba,« je dejal glavni upravnik Bacher.

O višini bodočih radijskih pristojbin glavni upravnik ni hotel nič določene povedati. Vesti o povišanju za 300 do 500

Glede Vietnama se izraža zaskrbljenost, saj gre za vprašanje, ki predstavlja resno nevarnost za mir. V tej zvezi je zelo zanimivo, da sta Sovjetska zveza in Italija izrazili zadovoljstvo glede sodelovanja na vseh področjih. Gre za nekaj več kot za dvostranske odnose in sta v poročilu omenjena predsednik republike Saragat in predsednik vlade Moro, ki sta imela v tej zvezi koristne razgovore.

Poseben poudarek je dan v okviru dvostranskih odnosov tovarni avtomobilov in še zlasti zgraditvi metanovoda med Sovjetsko zvezo in Italijo.

Fanfanijev obisk v Moskvi se je zaključil s svečano večerjo, med katero je Fanfani dejal, da gre za nadaljevanje razgovorov, ki so se pričeli v Rimu že v oddaljenem razdobju leta 1960. Nato je Fanfani govoril o ideoloških razlikah in o podobnostih dveh svetov. Zunanji minister Gromiko pa je nekoliko treznejše razpravljalo o sodelovanju dveh narodov v korist miru na svetu. V zdravici je Gromiko ponovil osnovna stališča Sovjetske zveze, ki so prišla do izraza že med razgovori.

NOVA JUGOSLOVANSKA VLADA

Na predlog predsednika Tita sta zvezni zbor in zbor narodov izvolila nove člane zveznega izvršnega sveta in sicer je bil za predsednika izvoljen Miko Špiljak, za podpredsednika Kiro Gligorov in Rudi Kolak, drugi člani so: inž. Marko Bulc, Tomo Granfil, Franjo Nadj, Miljan Neoričič, Hakija Pozderac, Milivoj Rukavina, Janez Stanovnik, Mustafa Šalić, Mijuško Šibalić, Velizar Škerović, Ali Šukrija, Živan Vasiljević, Aleksander Grličkov, Marin Cetinić. Zvezni sekretarji: za narodno obrambo general polkovnik Nikola Ljubičić, za notranje zadeve Radovan Stijačić, za gospodarstvo dr. Borivoje Jelić, za finance Janko Smole, za zunanjo trgovino dr. Vasilj Grivčev. Predsedniki zveznih svetov: za izobraževanje in kulturo Vukašin Mičenić, za zdravstvo in socialno politiko dr. Nikola Georgijevski, za delo Anton Polajner, za pravosodje dr. Josip Brunčič. V svet federacije so bili izvoljeni iz Slovenije: Viktor Avbelj, Aleš Bebler, Bogdan Breclj, Edvard Kardelj, Franc Leskovšek, Ivan Maček, Miha Marinko, Rado Pehaček, Lidija Šentjura. Vida Tomšič, Josip Vidmar in Boris Zihlerl.

odstotkov je Bacher imenoval golo špekulacijo. Njemu je v tem primeru samo prav, je menil radijski glavni upravnik, če krožijo novice o takšnem povišanju. Potem, ko bo znano povišanje, bo prebivalstvo občutilo vsaj olajšanje. »Vsekakor pa je treba prebiti, da novemu radijskemu vodstvu ni do tega, da bi vnašalo popularne temveč nujne ukrepe.

Ti ukrepi pa bi bili po mnenju Bacherja in Lenhardta sledeči:

■ **Racionalizacijska zamisel**, ki naj bi se bavila z obsežno upravno reformo, novo organizacijsko zgradbo, z novim nastavitvenim načrtovanjem in očitvi delovnih mest. To nalogo je že začel izvrševati preizkušeni inštitut strokovnjakov.

■ Načelna finančna preudarjanja.

Za to pa je merodajno spoznanje žalostne dediščine. »Graditi bomo morali počasneje, slabše plačevati, prositi morali naše dobavitelje, da bi imeli potrpljenje pri kasiranju (pobiranju)...«, je k temu sarkastično dodal direktor Lenhardt.

■ Dolgoročna kreditna posojila.

Da bi se lahko pogajali z dajalci kreditov, bi morali izdelati resne finančne načrte, odstraniti bi morali načelne napake iz proračunskega in računskega sistema.

■ Jasno finančno razlikovanje med radiom in televizijo.

Doslej so krili dve tretjini radijskega primanjkljaja z dohodki televizije. Te pa naj bi odslej uporabili izključno za investiranje televizije, na primer za vpeljavo drugega televizijskega programa — predviden za celo Avstrijo šele v desetih letih.

■ **Dati je treba prednost ublažitvi pomanjkanja prostora in pomanjkanju osebjaja.**

■ **Možno bi moralo biti, da bi iz političnega in kulturnega bivališča Dunaja in Avstrije s koprodukcijami (sodelovanjem) za avstrijski radio dosegli in izkoristili čim več.**

SLOVENCİ

doma in po svetu

Umrl je akademik Josip Plemelj

Po daljši bolezni je v Ljubljani umrl profesor dr. Josip Plemelj, matematik svetovnega slovesa in prvi rektor ljubljanske univerze.

Rodil se je pred 94 leti na Bledu; študiral je na Dunaju, v Berlinu, Göttingenu, zatem je bil najprej asistent na Dunaju, nato profesor na univerzi v Černovicah, po koncu prve svetovne vojne pa se je vrnil v domovino in postal prvi rektor na novo osnovane ljubljanske univerze. Bil je redni profesor za matematiko na tej univerzi do 1957, ko je prešel na Slovensko akademijo znanosti in umetnosti.

V matematičnem svetu se je uveljavil zelo zgodaj. Objavil je številne pomembne razprave, po vojni pa tri obsežne knjige, ki so izšle pri Slovenski akademiji. Bil je priznan tudi v znanstvenem svetu. Po vojni je 1954 dobil Prešernovo nagrado, član SAZU (Slovenska akademija znanosti in umetnosti) pa je postal takoj ob njeni ustanovitvi. Ob 90-letnici mu je slovenska univerza podelila častni doktorat.

Miro Cerar desetič prvak

V nedeljo, dne 21. maja, se je končalo v Leskovcu v Srbiji jugoslovansko državno prvenstvo v gimnastiki za vse kategorije. V moški konkurenci je Miro Cerar že desetič ostrojl naslov jugoslovanskega državnega prvaka. Cerarjeva zmaga — telovadil je v veliki formi — je bolj prepričljiva kot je bilo pričakovati po slovenskem prvenstvu osem dni poprej v Ljubljani. Nastop Slovenca Cerarja je bil v velikem slogu in vsako njegovo vajajo so gledalci nagradili z dolgotrajnim aplavzom.

Tekmovanje dijakov v matematiki

V nedeljo, 14. maja, je bilo v Beogradu tekmo vanje jugoslovanskih dijakov v matematiki (že osmo po vrsti). Tekmovali so dijaki drugega, tretjega in četrtega razreda. Letos je bil uspeh boljši kot kdaj prej, čeprav je bilo ocenjevanje strožje kot prejšnja leta. Podelili so osemnajst nagrad. Slovenski dijaki so se odlično odrezali. Prvo nagrado je dobil: Tomo Pisanski (4. razred, Ljubljana) je bil edini na tekmo vanju, ki je dobil vse možne točke pri oceni. Tomaž Slivnik (4. razred, TŠES v Ljubljani) je dobil tretjo nagrado, Vladimir Batagelj (4. razred, Koper), Peter Legiša in Tomo Žitko (oba 3. razred, II. gimnazije v Ljubljani) pa so bili pohvaljeni. Letos se bodo jugoslovanski dijaki udeležili še dveh velikih mednarodnih tekmo vanj: v juliju matematične olimpiade v Beogradu in v avgustu matematične balkaniade v Romuniji. Na priprave za ti dve tekmo vanji so bili iz Slovenije povabljeni: Tomo Pisanski, Tomaž Slivnik in Vladimir Batagelj.

Trije slovenski dijaki v Parizu

Pred kratkim je bil v Ljubljani plenum zastopnikov društev za kulturno sodelovanje Jugoslavija — Francija iz Beograda, Zagreba, Ljubljane, Sarajeva in Novega Sada. Kot so ugotovili sorazmerno veliko kulturno dejavnost kljub skromnim gnotnim sredstvom, pri čemer pa tudi le-ta mnogi ustvarjajo sami z organiziranjem tečajev francoskega jezika, tako so sklenili ponovno opozoriti javnost na potrebo po bolj enakopravnem obravnavanju francoščine kot enega izmed obveznih jezikov šolskih programov. Kljub temu pa je zanimanje mladine v zadnjem času za ta tuji jezik spet porastlo. V letošnjem evropskem natečaju Alliance Française v pisanju francoskih nalog je iz Jugoslavije sodelovalo 337 dijakov, od teh 156 iz Slovenije, 103 iz Srbije, 66 iz Hrvaške in 12 iz Bosne in Hercegovine. V smislu končne ocene, ki je pravkar prispela iz Pariza, so med temi nagradile s prvimi nagradami, to je potovanjem v Pariz, kar tri dijake iz Slovenije. Nagradili pa so Vidka Kogoja iz Pirana, Vladimirja Vinjo iz Zagreba, Borisa Stoka iz Kopra in Majo Lovrenčič iz Ljubljane.

Slovenska radijska igra na mednarodnem tekmo vanju

Te dni je petčlanska strokovna žirija, sestavljena iz članov petih jugoslovanskih radijskih postaj, izbirala radijske igre, ki naj zastopajo Jugoslavijo na mednarodnem tekmo vanju Prix Italia, ki bo letos septembra v Ravenni. Predloženi sta bili po dve radijski igri iz Beograda in Sarajeva ter po ena iz Zagreba in Ljubljane. Čeprav ima vsaka država pravico sodelovati z dvema deloma, je žirija izbrala samo eno: radijsko priredbo novele »Tantadrju« Cirila Kosmača v izvedbi Radio-Televizije Ljubljana. Ta priredba je bila na lanskem tekmo vanju radijskih iger v Novem Sadu ocenjena kot najboljša delo v celoti, Mitja Mejak je prejel nagrado za priredbo, Marjan Vodopivec pa za glasbo. Igro je režiral Mirč Krageelj.

Otroci za Finžgarjevo in Kettejevo rojstno hišo

Otroci v Sloveniji zbirajo prostovoljne prispevke za odkup rojstnih hiš pisateljev Finžgarja in Ketteja. Nabrali so že lepo vsoto denarja, tako da je nakup obeh hiš že skoraj zagotovljen.

Prvi slovenski tiski v faksimilu

TRUBARJEV ANTIKVARIAT

Stare knjige ali tiski — to so edini predmeti, ki z leti na trgu ne izgubljajo svoje vrednosti, marveč jo celo povečujejo. Za nakup, nabavo, ohranitev in prodajo starih tiskov in drugih starinskih predmetov skrbijo antikvariati. Nič novega ne povemo, če ugotovimo, da sodobni človek — mnogokrat naveličan enoličnih industrijskih izdelkov — rad sega po starih predmetih in jih razmešča po svojem stanovanju. Tako v marsikakem zelo modernem stanovanju opazimo staro kmečko zibko, ki ima funkcijo priročne knjižne police, vidimo stare svečnike in petrolejke, slike na steklo in panjske končnice in druge izdelke stare domače obrti itd. Človek instinktivno išče stik s preteklostjo, ker ve, da iz nje izhaja in da je njen dedič.

Trubarjev antikvariat Cankarjeve založbe v Ljubljani pa si je ob svoji otvoritvi leta 1965 zadal še posebno lepo in hvaležno nalogo: izdati fotomehantične kopije prvih slovenskih tiskov, ki so večinoma unikati. Že takoj ob svoji otvoritvi je Trubarjev antikvariat ponatisnil letak iz leta 1515, na katerem je prvič natisnjena slovenska beseda. Gre za puntarsko pesem v nemščini, ki ima naslov »Ein neues lied von den kraynerischen bauern«. Pesem ima šest kitic in v vsaki se ponavlja puntarski klic: Staraprauda in Le vkup, le vkup uboga gmajnal!

Ker se Trubarjev antikvariat imenuje po očetu slovenske tiskane besede, se je čutil nekako dolžnega, da oskrbi ponatis njegovih knjig. Prva teh knjizic je Trubarjev Abecednik iz leta 1550, štirinajst listov obsegajoča knjižica malega formata, je eden najpomembnejših spomenikov slovenske književnosti. Ni samo ena prvih slovenskih knjig, temveč tudi primerni jezikovni dokument, s katerim se je slovenščina vključila v krog evropskih literarnih jezikov. Zato je edini izvod knjižice, ki se je ohranil v avstrijski nacionalni knjižnici na Dunaju, za slovensko kulturno zgodovino toliko bolj dragocen, kakor pravi v svoji spemni besedi Branko Berčič. Knjižico je v 300 izvodih natisnila tiskarna Ljudska pravica v Ljubljani. Ista tiskarna je v enakem številu izvodov ponatisnila Trubarjev Abecedar ali tablico, natisnjen v Tübingenu leta 1566. Drobno delce je pravzaprav tretja izdaja Trubarjevega slovenskega abecednika. Z njim je postregel rojakom najprej 1550 ob izidu prve slovenske knjige in nato 1555, ko je prvič uporabil kot črko-

pis latinico. Knjižica obsega poleg naslova in zanimivega posvetila abecednik z malo in veliko latinsko in nemško abecedo, z zlogovanjem kot uvodom v branje in po abecednem redu ravnarjenimi imeni za bralne vaje, čemur sledi katekizemski del. Delce je Trubar podpisal z imenom svojega desetletnega sina Felicijana in ga posvetil njegovemu šolskemu tovarišu iz ljubljanskih let Jurku Forestu ter se tako oddolžil družini uglednega trgovca in člana ljubljanskega evangelijskega cerkvenega odbora Andreja Foresta za njih naklonjenost in zvesto prijateljstvo. Ta Trubarjeva knjižica se je ohranila do današnjih dni v enem samem izvodu v mestni knjižnici v Schaffhausnu v Švici, kjer jo je odkril neutrudni raziskovalec Trubarjevega življenja in dela dr. Mirko Rupel. Tudi k tej knjižici je napisal spremno besedo Branko Berčič. Tretja Trubarjeva knjiga, ki jo je v tej obliki s spremno besedo Branka Berčiča izdal Trubarjev antikvariat, je »Ena duhovska pejsen zuper Turke«. Tudi ta je znana samo po izvodu, ki ga hrani mestna knjižnica v Schaffhausnu, natisnjena pa je bila pri Ulrichu Morchartu v Tübingnu, s čigar tiskarskim znamenjem - Agnus Dei - je opremljena. Izšla je leta 1567, ko je njen avtor na skrivaj in zadnjič v svojem življenju odpotoval na Slovensko. Tu je za tübingškega teologa dr. Jakoba Andreaea pri turških ujetnikih zbiral podatke o muslimanskem koranu, da bi dobil gradivo za pisanje pridig zoper Turke in njih vero.

Naslednji zanimiv tekst, ki ga je izdal Trubarjev antikvariat, pa je že sto let mlajši. Gre za štirilistni nemški letak iz leta 1664, ki vsebuje novico o sončnem mrku, opazovanem blizu Vrhniko 28. januarja 1664. Po izumu tiska so postali letaki predhodniki današnjih časnikov in časopisov, manjka pa jim bistvena lastnost sedanjih listov — periodičnost. Vendar so kljub temu prinašali vesti o vojnah, bojih s Turki, kmečkih uporih, verskih nasprotjih, čarovniških procesih, političnih dogodkih, potovanjih, naravnih pojavih itd. Ti letaki posegajo, kakor pravi v svoji spremni besedi prof. Branko Reisp, s pogosto žgocno satiro, zlobnim pamfletom, karikaturo ali slavospvom v prozi ali v verzih v politična in verska nasprotja tedanje dobe in služijo namenom političnih osebnosti, verskih in stanovskih skupnosti, pišejo pa jih tudi največji možje tedanjega časa in v njih razpravljajo o važnih problemih. Na začetku

17. stoletja se iz njih razvijejo prvi časniki. Fotomehantična kopija letaka o sončnem mrku pri Ljubljani leta 1664 je zanimiv dokument iz naših krajev, ki kaže praznovorne in po čutni prevari preslepljene oči-vidce. Štirilistni letak je ohranjen v knjižnici Narodnega muzeja v Ljubljani, enolistni letak pa imajo prav tam v grafični zbirki v dveh izvodih, enega pa v Nürnbergu.

Končno nam je omeniti še Parodije in satirične pesmi znamenitega koroškega bukvnika Andreja Šusterja — Drabosnjaka (1768—1825). Tudi ta faksimilirana izdaja nam predstavlja s spremno študijo prof. Branka Reispa zanimivo poglavje iz slovenske kulturne zgodovine. Bukvniki so bili preprosti kmetje in obrtniki, ki so se naučili branja in pisanja in so v skladu s svojimi potrebami prepisovali, prevajali in prirejali ali celo samostojno ustvarjali razne tekste. To so bile predvsem zbirke molitev in nabožnih pesmi, razni praznoverski spisi, prerokovanja in zagovori, spisi, verske igre, posvetne pesmi in drugo. Bukvniki so pomagali vzdrževati zavest narodne skupnosti vseh Slovencev, dokler ni sta koroških Slovencev priključila v skupni slovenski kulturni in književni razvoj Ožbald Gutsman in Urban Jarnik. Andrej Šuster-Drabosnjak je med njimi osrednja osebnost. Faksimilirani izvod prinaša parodijo cerkvenih litanijs »Ena lepa celu nova latania od tah hudih zien«, parodijo cerkvene očitne spovedi »Spet ena nova očitna spued zapiance inu zavinske brate«, parodijo zdravniškega recepta »Ena žavba«, satiro na početje pijancev in krčmarje »Ena nova pesem od napitah Bratov« in na koncu nam dve satirični pesmi »Raimi od mlinarjov« nazorno prikazujeta mlinarje kot goljufe in oderuhe. Krepak, že kar robot kmečki humor, živ čut za nezdrave strani družinskega in družbenega življenja in za aktualne pojave časa so pripomogli, da se je tudi ta tisk naglo širil med kmečkim ljudstvom.

Te kopije starih in redkih slovenskih tiskov so zdaj dostopne ljubiteljem starin. Malo je ljudi, ki bi imeli možnost, pa tudi čas in potrpljenje, da bi se poglobljali v naše prve tiske v znanstveni knjižnici. Trubarjev antikvariat Cankarjeve založbe je zato ustregel tistim, ki želijo poznati te zanimive dokaze naše kulturne dediščine bolj kakor samo po imenu. Vse knjižice so, kot rečeno, faksimili, spremne študije pa postavljajo vrednost teh tekstov v našem kulturnem izročilu.

F. N.

Sodobni kulturni

portret

Vladimir Holan

Pred kratkim je češki pesnik Vladimir Holan praznoval šestdesetletnico svojega življenja.

»Nisi razdvojen? Ne čutiš tal pod nogami?« beremo v neki njegovi pesmi. To dognanje se kakor osnovna nit vleče skozi vse pesnikovo ustvarjanje. Vendar pa to ni razdvojenost za vsako ceno, neka narejena, »po sili« razdvojenost. Holanova razdvojenost je usodni pogoj človekove osamelosti. Razkriva pa se z izrazitim načinom in v razvojni logiki njegove poezije, o kateri je še v samem začetku dejal F. X. Šalda, da je še veliko bolj pogumno svojevrstna in ostra kot poezija francoskega pesnika Mallarméja.

Nič čudnega ni, če so smatrali Vladimira Holana za svojevrstnega, ezoteričnega in vase zaprtega pesnika. Ko je leta 1938, še bolj pa leta 1945 prišlo do znanih političnih dogodkov, so pisali o Holanu, da »je stopil iz svojega slonokoščene pesniškega prestola« in se ves odprl javnemu življenju — da se je spremenil v drugačnega Holana; to seveda ne drži. V resnici je njegov razvoj pokazal, da ostaja ta pesnik bolj kot kateri koli umetnik vedno do zadnjih konsekvenc sam s seboj — tudi takrat, ko opeva »zapleteno preprostost« navadnih ljudi. Te konsekvence so bile pri njem še posebej neprijetne: ni mogel objavljati svojih del, ostal je brez prijateljev, neprostovoljno zaprt med štiri stene svojega stanovanja, kjer je samo s svojo tvornostjo premagoval najbolj črne misli, ki so se porajale v njem v tistem morečem vzdušju prve polovice pedesetih let.

Šele nekako pred štirimi leti so znova začeli previdno objavljati Holanove pesmi, v zadnjih petih letih pa je izšlo že deset njegovih novih knjig. Šele v zadnjem času vrednotijo Holanovo poezijo ne le doma, temveč tudi v tujini tako, kakor zasluži. Danes ne govorijo več o njegovi odmakjenosti. Holan vzbuja občudovanje s svojo samoniklostjo in odkritostjo, s katero še vedno razdvojen, ves v protislovju odločno in neomajno stremi k uresničitvi ustvarjalne ljudske bitnosti s tem, da sam ustvarja novo resničnost poezije, ki ni izpeljana s tekočimi parametri z objektivne stvarnosti, v kakršni dan za dnem živimo, dasi se tej stvarnosti ne odmika. Na tej novi pesniški ravni, na kateri ni prostora za nikakršno vnaprej preračunano skladnost, za nikakršno samovsečno konvencionalnost, se razkrivajo osnovna vprašanja človekovega bivanja v razgaljenih, kontrastnih podobah. Razumljivo je, da je pesniško ustvarjanje, delujoče s prikritimi odnosi med stvarmi in pojmi, silno zahtevno in se v njem zrcali nenavadna zapletenost pesnikovega jezika.

Pesnik, ki mu je usojeno, da si ob znanem in neznanem nenehoma sam sežiga krila, seveda ne more misliti na to, kako bi postal čimbolj razumljiv, kako bi se čim bolj približal širokemu sloju bralcev. Sicer pa že danes vidimo, kako je Holanov herojski napor, da bi izrazil, »kar se izrazi ne da«, dejansko s to svojo »izključenostjo« izredno vznemirjajoč in privlačen in je ljubitelj poezije bogato nagradjen, če se potrudil, da pronikne v ta pesnikov napor. Kajti vanj so vložene najvišje človekove vrednote, ko pesniku ne gre zgolj za pesnjenje, temveč za nekaj veliko pomembnejšega, celo za več, kot je vredno človeško življenje: gre mu za smisel človekovega življenja sploh, za njegovo pravico nasproti neskončno bolj očitni pravici nebitovanja. To je tisto, po čemer stremi pesnik z vso svojo ustvarjalnostjo, z vsem svojim življenjem, ko pravi: »... ne popolnost, tudi če bi bila raj, temveč pravičnost, čeprav bi morala biti peklo...«

Njegove pesmi, ki izmed njih omenjamo za primer le »Človeški glas«, »Noč s Hamletom«, »Deževalo je«, »Je« je med drugimi prevajal v slovenščino Kajetan Kovič.

pričela tudi uresničevati. Prvi so potrebovali Karantance Bavarci, in sicer že čez tri leta (743), ko so Bavarsko napadli Franki. Slovenska vojska je iz Karantanije hitela na pomoč. Glavna bitka je bila ob reki Lechu. Toda Franki so s svojo konjenico bili v premoči in Bavarci so podlegli. Slovenska vojska se je srečno umaknila domov.

(Dalje na 8. strani)

DR. METOD TURNŠEK:

Začetek in višek pokristjanjenja slovenskega naroda

(III, nadaljevanje)

Za Slovane, vsaj za Slovence, ni znano, da bi pri njih obstajal poseben stan duhovnikov. Svečeniško službo so opravljali kar rodovni starešine. Vsaj dvakrat na leto je ta njihova služba prišla do izraza, ob poletnem in zimskem kresu. V antičnem svetu je vera bila povezana z ognjem. Najmočnejši ogenj pa je sonce. Zato so sonce nekateri narodi častili po božje, drugi so ga pa povezovali z božanstvom. Tudi pri Slovencih je bilo tako. Ko je sonce stalo najnižje (pozimi okrog božiča) in so se bali, da bi sončna moč ne ugasnila, so zanelili doma v peči ali zunaj na prostem ogenj, kres, in obenem darovali najvišjemu božanstvu od vseh svojih pridelkov. Hkrati so si s kajenjem in kropljenjem želeli dom obvarovati pred zlimi silami (demoni). Ko je pa sonce stalo nazvišje (poleti o kresu), so pa tudi zažgali ogenj in metali žareča kolesa. Pri teh mitičnih in bogoslužnih dejanjih je imel vodstveno vlogo gospodar z gospodinjo. Še pri krščanskem božičnem, novoletnem in trikraljevskem kajenju in kropljenju sta gospodar in gospodinja ohranila nekakšno svečeniško službo.

Poleg gospodarja in gospodinje pa so pri poganskih Slovencih v bogoslužni kult bile pritegnjene tudi čiste device. Te so v spremstvu očeta ali starejšega moškega ves čas od prve vigrede tja do kresa, t. j. dokler je rastlo in zorelo žito, ob večerih, pozno v noč, s petjem in molitvijo obkrožale domače polje, pele in molile. Ta obred in običaj je prešel celo v krščanstvo in še danes nastopajo v Beli Krajini (vsaj na kresni večer) tako imenovane — »kresnice«.

Prav ta običaj pa priča, da so Slovenci bili veren narod. Živeli so v živi zavesti, da so odvisni od Najvišjega božanstva in drugih nadnaravnih bitij, v zavesti, da ta nadnaravna bitja živijo z njimi v hiši, na polju, v gozdu, v studencu, koder so zajemali vodo, tako prijazni in neprijazni duhovi kot tudi vile. Bali so se jim zameriti in so skrbno izpolnjevali vse, kar je naročalo podedovano izročilo. Vsi kot eden so se držali zvesto skupne vere iz davnine. Zato razumemo, da ni bilo lahko krščanskemu misijonarju pridobiti si slovenskih src, zlasti če ni dobro obvladal jezika. Krščanski misijonar je moral nastopiti z močnimi argumenti o ničnosti tvarnih bogov. In to mu je bilo dano še le tedaj, ko je tudi zunanje okolje za krščanski misijon bilo že zrelo. Vsekakor je boj med Dagobertovo krščansko vojsko in Samovo pogansko vojsko Slovence v poganstvu prej utrjeval, kot jih mehčal. Tudi zasedba Zilje do Meglarij po krščanskih Langobardih je jezila vladarja kneza Valuka in vse v karantanski kneževini. Zato tudi krščanski misijonar, potujoči škof sv. Amand, čeprav je bil od daleč, iz Akvitanije, pri Slovencih ni ničesar opravil. Preteči je moralo še celo stoletje, da je pri Slovencih mogel nastopiti nov misijonar, spet potujoči škof sv. Emeram iz Regensburga, ki je imel s seboj duhovnika Vitalisa, kateri je znal slovenski. Ni znano, ali je sv. Emeram prispel k Slovincem za vladarja kneza Boruta ali že za njegovega prednika. Vtis je, da za kneza Boruta, ker je ta kasneje do krščanstva bil zelo naklonjen in je celo naročil, naj se njegov sin

Gorazd in nečak Hotimir v bavarskem talstvu vzgojita v krščanski veri.

Sv. Emeram je prispel k Slovincem v dobi, ko je njih karantanska kneževina bila zelo bojevitna in ugledna. Knez Borut je namreč Langobardom iztrgal Ziljo, bilo je to tam 725—730, in jo spet priključil Karantaniji. Z Bavarci pa je prišlo do izmiritve, in sicer kar od bavarske strani, ker je bavarski vojvoda Odilo uvidel, da je pri Slovencih velika vojna moč, in mu ni kazalo, da bi imel dvojnega nasprotnika, na zapadu zmogovite Franke (ti so malo prej pod Karlom Martelom premagali Arabce), na vzhodu pa zmogovite Karantance. Bavarski vojvoda Odilo se je ponizal celo tako daleč, da je slovenskemu knezu Borutu ponudil vojaško zvezo za medsebojno pomoč. Za primer, da bi Bavarce napadli Franki, bi prišli na pomoč slovenski Karantanci, ob obrskem napadu na Slovence pa priskočijo na pomoč Bavarci. Sev je vojvoda Odilo dobro vedel, da so Obri prav tako ali pa še bolj nevarni tudi Bavarcem, zato tolikšna velikodušnost do poganskih Karantancev. Knez Borut je moral imeti tehtne razloge, velike narodne cilje, da je sprejel bavarsko ponudbo in z vojvodom Odilom zares sklenil (740) vojno zvezo. Med cilji, ki jih je knez Borut utegnil imeti, je po osvoboditvi Zilje bila skrb, da bi Langobardi spet ne vzeli slovenske zemlje. Možno pa je tudi, da je knez Borut želel osvoboditi še Slovence, ki so bili pod Obri, namreč Slovence v Panoniji. Zgodovinski viri označujejo kneza Boruta kot moža, ki je hotel posnemati kralja Sama, ki je bil, kot je znano, osvobodil vse srednjeevropske Slovence obrskega rodstva, premagal frankovskega kralja Dagoberta 631 pri Uhoštvu in slavno vodil vse slovanske kneževine kot vrhovni vladar — »kralj« do svoje smrti 658.

Bavarsko-slovenska vojna zveza ni ostala samo pri pogodbi, pri besedah, marveč se je

Mariborski škof na Koroškem

(Nadaljevanje s 1. strani)

prosili Boga, da bi po priprošnji Matere božje, Gospe Svete, in sv. Modesta luč svete vere nikoli ne ugasnila v našem ljudstvu, temveč da bi mu svetila tudi v prihodnjih stoletjih in mu dajala moč in tolažbo v vseh preskušnjah. Skratka, prosili bomo, da bi slovensko ljudstvo tudi v prihodnjih stoletjih ostalo zvesto Bogu in Mariji v Kristusovi Cerkvi.

Po teh besedah je prevzvišeni prižgal s svečo na glavnem oltarju debelo s seboj prineseno svečo in jo v spremstvu celovskega kanonika Aleša Zechnerja ter vseh somaševalcev in drugih duhovnikov slovesno ponesel na grob svetega Modesta. Medtem so na koru in po vsej cerkvi peli ganljivo Marijino pesem: Lepa si, lepa si Marija.

To je bil veličasten, zgodovinski trenutek, ki je vse ganil. Slovenski narod se je po mariborskem škofu, Slomškovem nasledniku, v slavnem svetišču sv. Gospe izročil varstvu in priprošnji nebeške Kraljice, Gospe Svete, in sv. Modesta za sedanji in bodoči čas.

Skupna sv. maša (koncelebracija) se je nadaljevala. K sv. obhajilu, ki sta ga delila prevzvišeni škof in kanonik dr. Frangež, je pristopilo izredno veliko vernikov, skoro vsi mariborski romarji.

Popoldan pa so se romarji z gospodom škofom odpeljali na Krško k sv. Hemi. Ob asistenci duhovnikov so sledile pete lavrentanske litanije, molitev za proglastitev škofa Slomška k svetnikom in blagoslov z Najsvetejšim.

Ginjani so se poslavljali romarji v poznih popoldanskih urah od Marije Vnebovzete v glavnem mogočnem oltarju, ki je s svojimi umetninami edinstven v vsej Avstriji, in od sv. Heme spodaj v kripti s sto vitkimi belimi marmornatimi stebri. Bilo je veliko, nepozabno doživetje.

OBJAVA

Prijave za 1. razred gimnazije so ustne v pisarni ali pa pismene na naslov: **Direktion des Bundesgymnasiums für Slovenen in Klagenfurt, 9020 Klagenfurt, Lerchenfeldstraße 22.**

Potrebni dokumenti so:

1. Rojstni list.
2. Spričevalo 4. šolske stopnje ljudske šole.
3. Dokaz avstrijskega državljanstva.
4. Popis učenca pošlje vodstvo ljudske šole neposredno na ravnateljstvo gimnazije.

Sprejemni izpiti za 1. razred so prvi dan velikih počitnic, to je v soboto, 8. julija 1967, ob 8. uri zjutraj na šoli.

Sprejemni izpit za 1. razred obsega slovenščino, nemščino in računstvo in sicer za 4. šolsko stopnjo predvidena snov.

V zadevi vstopa v višje razrede pa je nujno potreben osebni razgovor z ravnateljem šole.

Ravnateljstvo

ŽELEZNA KAPLA

(Tragična smrt Bajdlovega Johija v Lepeni)

Ko se je v petek, dne 28. aprila 1967, širrom grap okoli Železne Kaple, preko Podjune in do Celovca razširila vest, da se je Johi Ošina, pd. Bajdlov v Lepeni, pri delu pozno ponoči smrtno ponesrečil,

35-letni
Johi Ošina
pd. Bajdlov
v Lepeni

smo kot njegovi ožji svojci onemeli, prav tako pa tudi njegovi pevski tovariši in vsi, ki nam je bil prijatelj in dober znanec. V nedeljo prej je še pel na spominski proslavi v Celovcu in z nami se je še do zadnjega veselil bratskega srečanja v Trstu. Toda kruta usoda ga je nenadoma iztrgala iz naše srede. Priden, kakor je bil, je v četrtek svoj delavni dan zategnil in pozno v noči vozil s traktorjem po lepenski cesti.

Pri nas na Koroškem

Smernice naši mladini

Osmošolec Jože Hudl na mladinskem dnevu v št. Jakobu 21. maja 1967

Joško Hudl je dejal:

»Na vprašanje, kaj je beseda, bi marsikdo izmed vas skomignil z rameni in bi morda zabrundal: »No, beseda, beseda je pač beseda!« in bi si zaradi te besede ne delal preglavic.

Vendar je beseda ena izmed najvažnejših stvari, ki jih potrebuje človek. Kakor rabi vse stvarstvo sončne žarke in toploto, da uspeva in raste, tako rabimo mi ljudje besedo. Beseda je torej največja dragocenost, ki služi ljudem.

Prvi, ki je uporabljal besede, je bil Bog, ki jih je že s tem posvetil. Ukazoval je z besedo in nastala je zemlja, nastalo je sonce, nastalo je vesoljstvo, nastale so živali in rastline in nastal je celo človek. Vse to je ustvarila beseda. In Beseda je postala meso po Kristusu, ki se je učlovečil. Z besedami je Kristus poslal apostole v svet. Res, neizmerna je moč in dragocenost besede in še večja je za nas odlika, da smemo besedo mi navadni ljudje uporabljati.

Ali pa jo uporabljamo zmeraj pametno? Ali ne omadežujemo svetost besede s kvantanjem, nespodobnim govorjenjem, s preklinjanjem? Ali se ne prepogostokrat neupravičeno sramujemo svoje materine besede, ki nam jo je dal Bog? Ali ne zatajimo prepogosto svojega domačega jezika? Nima moč pravice tako uporabljati in podcenjevati besede. Besedo moramo častneje uporabljati, uporabljati pa jo moramo tudi v službi Boga.

Ali nismo prišli danes sem, da skupno izrečemo Bogu svojo zvestobo? Prišli smo sem, da sprejmemo božjo besedo in da jo ponesemo v svet, da ponesemo v svet veselo novico, da imna naše življenje še smisel. Vsi smo katoličani in dolžnost sleherne-

Verjetno je zaradi preutrujenosti zgubil oblast nad vozilom, zaradi česar je strmoglavilo po bregu navzdol in ga mrtvega pokopalo pod seboj.

Johi mi bil le priden in napreden kmečki sin, bil je tudi vnet prosvetar. Bil je član v okolici priljubljene Bajdlove godbe. Bil je vnet pevec v domačem društvenem in cerkvenem pevskem zboru, v pevskem zboru »France Paster - Lenart« in v Združenem podjunskem moškem zboru. Bil pa je tudi drugače požrtvovalen prosvetni delavec in organizator. Rojen je bil leta 1932. Radi svoje predanosti napredni narodni stvari se je zgodaj uvrstil v našo združeno dejav-

MAŠNO VINO pri Kristijanu BREZNIKU, Celovec, Viktringer Straße 5, tel. 22 51.

nost in pričel resno razmišljati o kmečkih vprašanjih. Postal je odbornik hranilnice in posojilnice v Železni Kapli, lani pa je bil izvoljen v krajevni kmečki odbor.

Sedaj 35-letnega nadobudnega Johija ni več med nami. Od njega smo se poslovili na praznik 1. maja. Na njegovi zadnji poti ga je spremljalo več kot tisoč žalnih gostov.

Pogrebne obrede je opravil g. kanonik Aleš Zechner, ob odprtem grobu so se od njega poslovili domači g. župnik, župan in deželni poslanec Lubas, Janko Ogris, Peter Kuher, nadučitelj Valentin Polanšek in Jurij Pasterk.

Ob farni cerkvi mu je pod vodstvom Vladimira Prušnika zapel cerkveni pevski zbor pesmi slovesa, ob odprtem grobu pa združeni podjunski moški zbor pod vodstvom Foltija Hartmana.

Johija bomo v naših vrstah zelo pogrešali in se ga v našem delu vedno spet spominjali. Zapušča ženo in tri otroke (Toni 9 let, Tildi 6 let in Uršula 6 mesecev stara). Za njim žaluje 91 let star dedij, 5 bratov in 5 sestra.

Vsem sorodnikom izrekamo naše globoko sožalje in sočustvovanje.

ga katoličana je, da pomaga drugemu na pravo pot. Zgodovina in znanost sta dokazali, da naša vera ni nikakršna prazna vera, ampak, da sloni na trdni in neizpodbitni podlagi. Edinole vera nam pove, zakaj živimo in kakšen smisel ima naše življenje sploh. In kdo bo ponesel to resnico med ljudi, ki še nikoli niso slišali o Kristusu ali pa so ga že pozabili? Kdo drug kot mi, mladina! Nobelov nagradjenec za mir Fridjof Nansen je nekoč dejal: »Prepričan sem, da bo bodočnost posameznega naroda kakor tudi človeštva odvisna od nekaterih vas mladih, od nekaterih, ki se odločijo iti po novih poteh.« Da, bodočnost posameznega naroda in človeštva bo odvisna od nas mladih. Ali bomo zdaj šli v lepšo bodočnost ali pa rakovo pot, vse to bo odvisno od nas.

In nova pot v lepšo bodočnost je le z naukom o ljubezni, o dobroti, o miru. To pa uči sveto pismo, ki ni nič drugega kot božja beseda. Zato je treba, da spravimo svež zrak v naše domove, da govorimo o Bogu in o resnici, o resnici, ki jo potrebuje vsak izmed nas. Treba je samo malo truda! Treba je, da se sami pogledimo in beremo resne knjige. Brali in govorili bomo v materini besedi, ki je prav tako dragocena kot božja beseda. Naša naloga je, da se vadimo tudi v materinem jeziku, da bomo čim uspešneje ponesli božjo besedo, novega ognja, novo življenje med ljudi. Samo malo volje je treba! Samo besede — resnice je treba. Srečni mi, ki imamo to resnico. Zakaj bi ne osrečili drugih, ki iščejo resnico in ni nikogar, ki bi jo jim nudil?

Vsi hočemo lepšo bodočnost, ponesimo zato božjo besedo med ljudi. Tako bomo ustvarjali lepšo bodočnost in bratstvo med narodi ter mir človeštvu.

DOBRILA VES

(Hujskanje proti kaplanom)

Peščica hujskačev v Dobrli vesi dela gospodom duhovnikom trnjevo pot. Gospod prošt, gospodje kaplani, naj je vam in tistim duhovnikom, ki bodo še prišli na križvo pot v Dobrlo ves v tolažbo povedano, da bi nas bila procesija vernikov, ki bi šla na škofijsko pričat in prosit, da delate v naši fari kot duhovniki in kateheti po božji pravici. S čisto vestjo lahko stopite pred vsakega.

Normalno so starši srečni, če je zanimanje za kak jezik pri otrocih; a pri gotovih dobrolovskih »bürgerjih« mora biti hudo sovraštvo v srcih do otroka, ko jim celo prepovejo prepevati domače pesmi, prepovejo jim, da bi se v šoli učili drugega deželnega jezika; ja, celo lastnega materinskega jezika. In to naj bi bilo pri teh bürgerjih »heimattreu«. V svojem sovraštvu še niso spoznali, kako je s tehniko svet postal čisto majhen in da koristi znanje vsakega jezika.

PEVSKI KONCERT

V soboto, 10. junija, ob 20. uri bo pel v farnem domu v Škocijanu mešani zbor pevskega društva »Svoboda« iz Domžal.

Vse prijatelje naše pesmi vabi k udeležbi prireditelj Zveze pevskih društev.

Znani filozof Karl Jaspers, ki poučuje na univerzi v Baslu trdi, da je Nemec »Herdenvolk«, ki ga niso spametovale grozote zadnje vojne, ki nima lastne razsodnosti v svoj prid. Isto bi trdil o gotovih dobrolovskih »bürgerjih«. Celó gospode akademskega stanu ni sram ubogati hujskačev.

P. D.

ZAHVALA

Za Mohorjev dijaški dom v Celovcu je darovala neimenovana iz Bilčova 500.— šil. Prav tako neimenovana od bilčovske podružnice 500.— šil. Za prejeti dar 1000.— šil. za nakup hiše na 10.-Oktober-Straße 25 se v imenu Družbe sv. Mohorja prisrčno zahvaljuje odbor za nakup hiše.

Bog plačaj!

GLAS S PODEŽELJA

Kot preprost človek bi rad pripomnil k članku »Heimatdienst ohne Maske« nekaj besed.

Čudno se mi zdi, da demokratična oblast posluša in uboga nestrpnosti okrog Heimatdiensta. Ali oblast ne ve več, da je po državni pogodbi dolžna razpustiti vse organizacije, ki delujejo v škodo manjšine; in ali tudi ta vidi v slovenskih romanjih invazijo? Kaj pa bi bilo, če bi si na zgodovinskih tleh podala Slovenca dveh držav roke. Tudi Heimatdienst ne bo predrugačil dejstva, da so se v slovenskem jeziku ustoličevali deželni knezi, sicer pa se jih danes vendar ni treba več bati.

»Kärnten ist ein deutsches Land,« pišejo. Kje pa smo potem mi in ali oni pošiljajo svoje otroke v Slovensko gimnazijo? Bi menda še dandanes najrajši imeli vse Slovence na Hesselbergu ter bi še danes radi rjuli: »Deutschland, Deutschland über alles!« Se dobro se spominjamo, kako so na vrata nabijali lepake z napis: »Kärntner sprich Deutsch«. Takrat sem obiskal znanca v Mežiški dolini; tam je na notranji strani hlevskih vrat nabil tak lepak in se jezil češ, da krave in voli nočejo po nemško mukati in pes ne lajati; na vejo pa je pritrdil napis, da je Slovanov več kot Nemcev, samo Rusov je čez dvesto milijonov. In vprav ti so nemški ošabnosti pošteno polomili roge. K sreči pa je še dosti pametnih Nemcev, ki so tudi umirali v nacističnih taboriščih. Prav ti pošteni ljudje pa vedo, da po tej poti ne bomo dosegli združene Evrope.

Nestrpnežev pa ni nikoli manjkalo, kar pominimo. In prav ti so podrli avstroogrsko monarhijo. To usodno napako je spoznal že prestolonaslednik Ferdinand in prav zatogadelj je moral umreti nasilne smrti. Dobro tudi še pominim, ko je cesar Karel leta 1917 izdal proglas, v katerem je obljubil enake pravice za vse ljudi monarhije; na drugi strani pa so gotovi žandarji stikali za ljudmi, ki so pobirali podpise za »majsko deklaracijo«, akoravno je imela na programu združitve vseh Slovencev pod avstroogrskim orlom.

Samozavest narodov v monarhiji pa je bila že tako močna, da niso več verjeli v lepe besede, zato je morala razpasti; slovanski narodi so si ustanovili svobodne države. S tem pa se je podrli tudi nemški most do Adrije; pot so mu zaprle Karavanke. In takrat se je menda rodil »Heimatdienst«, sicer lepo ime, ki pa ga ne zasluži, saj je naslednik Südmarke. Vse, kar je slovenskega tostran Karavank, je treba zatajiti pred svetom. Pravijo: »Kärnten ist ein deutsches Land!«

Danes, ko ni več Hitlerja, se »hajmatinstovci« tako širokoustijo s »heimattreu«. Takrat, leta 1938, pa so hiteli z orožjem v roki napasti svojo lastno državo; takrat, seveda, za njih ni veljalo »heimattreu«.

Zavezniki pač dobro vedo, zakaj imajo še danes Nemčijo zasedeno in deljeno. Človek obrača, Bog pa obrne! Koliko narodov so izselili in hoteli popolnoma iztreti in uničiti. Dandanes pa imajo sami največ izseljencev in kitajski zid skozi Berlin. Vprašam vas: »Ali ni to očitno božja kazen?« Naj

SIEMENSOV TRIPLOŠČNI ELEKTRIČNI ŠTEDILNIK

s pečico, opremljeno s pripravo za stalno enako toploto
prej 2950 šil. šil. 2.180.-
Hladilniki 130 litrov šil. 1.980.-

nudi trgovsko podjetje **Blažej**
v kratkem tudi v PLIBERKU,
LIBUČAH, 9150 Bleiburg,
telefon 0 42 35 - 302

bi se iz tega učil tudi naš Heimatdienst! Tudi to, če slovenski narod, ki je v vojni krvavel, slavi dan zmage nad Hitlerjevo tiranijo, je Heimatdienstu trn v peti.

»Kärnten ist ein deutsches Land,« pravi Heimatdienst; ali se zato tako trebi naš jezik tudi iz cerkva. Začnimo pri meji; po vojski, ko sta bila v Pliberku še g. Turner, za njim pa g. Trabesinger, je bilo na podružnicah še vse slovensko, kar je tudi škof ob vizitacijah odobril. Odkar pa je odšel g. Trabesinger, pa se vriva v cerkev zmerom bolj nemška beseda na slovenskih podružnicah. Ne bi imeli deloma nič proti, če bi le nekaj ljudi prišlo v cerkev, ki slovenskega jezika ne razumejo. Toda, če se ozreš malo po cerkvi, so tam le taki verniki, ki nemščine ne razumejo. Čemu potem delno nemška pridiga? Ali že tudi tukaj komandira Heimatdienst? In ali ga je treba poslušati?

V mestu Pliberku je potrebna nemška božja služba, katere pa mi Slovenci ne bojkotiramo. Eno pa lahko rečemo: Če bi prišlo v cerkev samo nemško govoreče prebivalstvo, bi bila skoraj prazna. Na deželi je torej nepotrebno ponemčevanje, najmanj pa spada to v cerkev!

Podjunčan Janez Skuk.

Globoko smo se zakoreninili v deželi

(Nadaljevanje s 1. strani)

vsem činiteljem šolske oblasti v deželi in na Dunaju, za pomoč, ki so nam jo dajali po službeni dolžnosti.

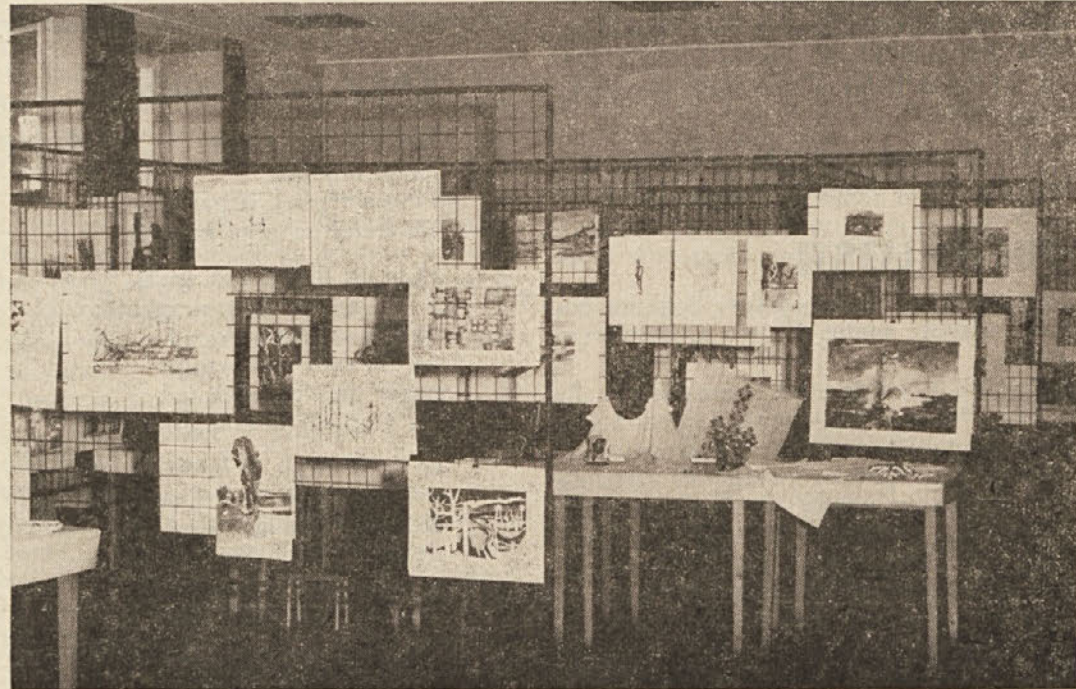
Ob desetletnici šole pa velja staršem ponovni poziv: Skrbite za izobrazbo svojih otrok. Problemi vzgoje in izobraževanja postajajo z vsakim letom večji in težji, starši sami tem problemom niso več kos in tako imajo v šoli pomočnico, ki naj pomaga v resnici na vzgojnem in izobraževalnem področju. V tesnem sodelovanju med domom in šolo bomo dali mladini potrebno življenjsko hrbtnico.

»Ob desetletnici pa velja odkrita in topla zahvala tudi dijaškim domovom Mohorjeve družbe in Slovenske prosvetne zveze, ki so dali večini naših dijakov streho in

sti« ter »O Podjuna« Milke Hartmanove v priredbi Matije Tomca. Tudi te pesmi je odpel zbor pod vodstvom prof. dr. Antona Feiniga.

Nato nam je zaigrala nova godba, ki je presenetila tako z glasbilo kot s svojimi modernimi melodijami. Tudi ta skupina je bila iz 8.b razreda. Žela je seveda vsestransko priznanje.

Ob koncu prvega dela akademije pa je nastopil še pevski zbor bivših maturantov pod vodstvom visokošolca Jožeta Kovačiča. Na programu so bile: Vasilij Mirk, »Čujte, pradedje«, koroška narodna v priredbi Silva Miheliča »Njav črez jizaro« ter Premrlova »Slovenec sem«. Ognjevito so zadovoljivo glasovi mladine ter izvali močno odobravanje, ki je veljalo tako pevcem kot njihovemu pevovodju.

Globok vtis je zapustila razstava slik in ročnih del Foto: L. Palliardi

oskrbo«, je zaključil svoj govor ravnatelj dr. Tischler.

Čujte pesem kipečo!

Po govoru gospoda ravnatelja je sledila zborna recitacija, s katero je bila prikazana rast naše gimnazije. Recitali so dijaki 8.b razreda, in sicer: Zdravko Inzko, Aleksander Lampichler, Franz Starz in Jože Wrolich, vmes pa je prepeval izbrani zbor pod vodstvom prof. dr. Antona Feiniga Premrlovo »Žive naj vsi narodi«, Nedvedovo »Domovina, mili kraj«, avstrijsko državno himno, Kernjakovo »Rož, Podjuna, Zila« — po besedilu koroškega rojaka Janka Mikula ter pesem »Gaudeamus«.

Zelo je ugajala »Kmetiška« Stanka Premrla, ki jo je odlično odpel prof. dr. Anton Feinig. Na klavirju ga je spremljal osmošolec Herman Fritz. Nato so sledile še v zboru Katnik-Kramolčeva »Tam čjer teče bistra Zila«, nemška narodna »Hab' oft im Kreise der Lieben«, Stefan-Gobčeva »Hra-

Po odmoru so se pojavili kot prvi na odru »Veseli študentje« s koračnico in valčkom. Da so navdušili, je samo ob sebi umevno.

Nato je sledil deklški nastop z ritmičnimi vajami. Telovadni nastop, ki je zelo ugajal, je pripravila ga. prof. Marija Spieler. Po dvospevu »Od železne ceste« so nas nato presenetili fantje s telovadnimi nastopi, ki si jih je posrečeno zamislil prof. Mila Kupper. Poživili so celoten program, to je bilo priznanja, ploskanja in smeha! Pa saj so prikazali fantje tudi najtežje telovadne programske točke. Telovadba je na šoli v najboljših rokah.

Posrečeno je bil podan tudi igrski prizor »Namišljeni zdravnik«. Igrali so ga zelo doživeto dijaki 8.a razreda pod vodstvom prof. Janka Messnerja.

Predno so nastopili združeni zbori pod vodstvom prof. dr. Franceta Cigana, pa sta čestitala gospodu ravnatelju in šoli še prof. dr. Pavle Zablatnik ter predsednik Združe-

nja staršev, ravnatelj Zdravko Vauti. Dr. Zablatnik je navezal svoje misli na telovadni prizor dijakov, na piramido, ki so jo postavili prej telovadci pred naše oči. »Naj bi bila,« je dejal dr. Zablatnik, »simbol desetletne rasti Državne gimnazije za Slovence pod vodstvom g. ravnatelja, dvornega svetnika dr. Joška Tischlerja.« Nato je nagovoril gospoda ravnatelja s sledečo besedo, spregovorjeno v imenu proforskega zbora: »Sprejmite ob 10-letnici svojega ravnateljstva tudi naše iskrene čestitke za vse Vaše zasluge in uspehe v zvezi s Slovensko gimnazijo! Proforski zbor Slovenske gimnazije pa se Vam še posebej prisrčno zahvaljuje za vso očetovsko naklonjenost ter Vam v znak svoje hvaležnosti in vdanosti poklanja skromno darilce — sliko z domačim kmečkim motivom — v spomin na 10-letnico Vašega ravnateljstva in hkrati v spomin na 10-letnico obstoja Slovenske gimnazije.« »Želimo Vam,« je dejal dr. Zablatnik, »ves božji blagoslov in še mnogo lepih nadaljnjih uspehov.«

Predsednik Združenja staršev, ravnatelj Zdravko Vauti, pa je poudaril v svojem govoru, da pomeni prvo desetletje Državne gimnazije za Slovence v Celovcu en sam neprekinjen delavnik v življenju moža, katerega ime bo za trajne čase ostalo povezano z nastankom in rastjo gimnazije — našega ravnatelja, dvornega svetnika dr. Joška Tischlerja.

Predsednik Združenja staršev je omenil, da zveni desetletnica obstoja Državne gimnazije za Slovence spričo štirih stoletij obstoja nemške Državne gimnazije v Celovcu kaj skromno.

»In vendar pomeni,« je dejal ravnatelj Vauti »to — navidez skromno desetletje obstoja prve samostojne slovenske srednje šole na Koroškem veliko prelomnico v zgodovini koroških Slovencev. Prvič v več kot tisočletni zgodovini Slovencev na Koroškem so imeli in imajo slovenski dijaki možnost srednješolske izobrazbe v materinskem jeziku na domačih tleh. In prav zato je to — kot sem prej dejal, skromno desetletje — ogromnega in veličastnega pomena za slovensko manjšino, je mejnik v kulturnem razvoju koroških Slovencev, katerega zgodovinarji ne bodo mogli prezreti. To desetletje je dokaz, da je slovenska srednja šola na Koroškem življenja zmožna in da je njena ustanovitev, čeprav stoletja prepozno — bila povsem upravičena.«

Sledil je višek kulturne prireditve, ko je stopil na oder prof. dr. France Cigan. On je pričel z akademijami Slovenske gimnazije, tesno so povezane z rastjo in uspehi naše šole. Z zahtevnim pevskim programom je presenetil iz leta v leto udeležence zaključnih prireditev ter s svojo zamisljivo, naj bi gimnazija zaključila vsako šolsko leto s kvalitetno kulturno prireditvijo, do cela prodrl.

Mogočno so tudi tokrat zadonele pesmi, ki so jih pod njegovim vodstvom zapeli združeni zbori Slovenske gimnazije, in sicer: Anton Jobstova »Sem pevec«, Ljudska — Oskarja Deva »Zadovoljno življenje« ter Lesičjak - Kramolčeva »Pesem o rojstvu«. Ob tej pesmi so mogli udeleženci občudovati mehki in vendar tako polni bariton profesorja dr. Janka Zerzerja.

Z Anton Jobstovo »Mi smo mladi« je izzvenela akademija v navdušenju in zavesti, da vztrajno delo vendar obrodi zaželene uspehe ter da je bodočnost naroda le v vztrajnem in požrtvovalnem delu.

RAZPIS

Kmetijska šola v Podravljah razpisuje vpis učencev v prvi in drugi letnik za šolsko leto 1967/68.

Pogoji za sprejem v prvi letnik so: uspešno dokončana osnovna šola, starost najmanj 16 let in telesna ter duševna zrelost.

Pogoj za sprejem v drugi letnik je uspešno zaključen prvi letnik kmetijske šole v Podravljah ali katere koli druge kmetijske šole.

Prošnjo za vpis je treba nasloviti do 30. 6. 1967 na naslov: Kmetijska šola, 9241 Podravlje-Föderlach.

Vsa potrebna pojasnila se dobijo pri upravi šole ali pa na sedežih Kmečke gospodarske zveze in Slovenske kmečke zveze.

Ravnateljstvo

Pri nas na Koroškem

LIBUČE

(Pogreb Močilnikovega očeta)

Zopet se je odprl nov grob na libuškem pokopališču. Vanj smo položili k večnemu počitku Močilnikovega očeta, našega dobrega, tihega mežnarja Jozna.

Jozl se je pred 67. leti rodil v zgledni Močilnikovi hiši v Libučah. Imel je, ko se je poročil, v mali Močilnikovi bajti trgovino. Leta 1942 je bil z družino izseljen na Hesselberg. Po vrnitvi iz taborišča pa je prevzel Močilnikovo domačijo, ker je oba brata Andreja in Anzelna pri bombardiranju v Stuttgartu v zaklonišču zasulo.

Ker se je iz taborišča vrnil bolan, je na kmetiji vendar opravljal dela gospodarja in vršil je službo mežnarja v cerkvi Sv. Andreja. Skozi trideset let je oskrboval našo libuško podružnico. Radi prestane boleznijo v taborišču — je od leta do leta hiral. Do kraja izhira mu je le še blaga duša zrla iz oči in dobro srce se mu je smejalo, ko so sinove hčerke čebljale in skakljale krog njega, ljubega dedka. Dočakal je še vnuka, ki bo nosil ime in bo temelj stebra hiše.

Močilnikov Jozl, tako smo mu rekali, je bil dober človek, tih, skromen, moder mož in zvest narodnjak. Hude besede ni bilo čuti iz njegovih ust. Tudi nisi čul tožbe, čeprav mu je slabotno, bolešno telo s težavo nosilo križ življenja. S spoštovanjem in ljubeznijo je služil v božjo čast, v blagor družini, v zvestobi narodu. Potrebno in vredno bi bilo posnemati take moške očete, kakor je bil rajni Močilnik.

Lep je bil pogreb blagega Jozna. Počastili so ga številni pogrebci, pevci in g. župnik v asistenci gg. kaplanov so mu v slovo in zadnjo čast izpregovorili ganljive besede. Pri maši zadušnici sta stregla mežnarja iz Šentjurja in Doba.

Dobri naš Jozl, počivaj v božjem miru.

MELVIČE — DOLE

(Popravila podružnice)

Ko je bilo delo v Pazirijah končano, smo se tudi v Dolah opogumili in začeli korajžno s popravo naše podružne cerkve svetega Egidija. Najbolj potreben prenove je bil stolp, ki bo sedaj na novo pokrit in sicer z dragoceno bakrenino. Delo je prevzel mojster Mayerl, ki je tudi stolp farne cerkve pred 2 letoma na novo kril. Obnova notranjščine bo morala še malo čakati, toda proračun že imamo, da lahko kalkuliramo in delamo načrte za prihodnje leto. Letos pa bi radi še na novo pokrili stolp podružnice v Ocrah. Tam pride lesena streha iz mecesnovih deščic.

Tako vidite, da imamo svoje skrbi, pa tudi zaupanje v božjo pomoč in blagoslov. Pogum nam daje požrtvovalnost župljanov in pomoč pristojnih uradov, kjer smo zaprosili za subvencije. Še z večjim veseljem pa nas navdaja dejstvo, da bomo po 60 letih v naši fari zopet doživeli milost nove maše, ki bo v Melvičah v nedeljo, 2. julija 1967. Že danes vabimo vernike od blizu in daleč na primicijo in da pridete po novo-mašni blagoslov.

KUPIMO

knjigi »Vetrinjska tragedija« in »Odprti grobovi«. Kdor ju more odstopiti, naj jo pošlje na naslov Knjigarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu, Viktringer Ring 26, 9020 Klagenfurt, in navede ceno.

Ob 50-letnici dogodkov v FATIMI kupite in širite knjigo

FATIMA, 6. izdaja.

Razpošilja jo Družba sv. Mohorja v Celovcu.

GLEDALIŠČE V CELOVCU

Celovško Mestno gledališče bo uprizorilo od petka, 2. do četrta, 8. junija sledeče predstave:

PETEK, 2. junija, ob 19.30: Die Kaktusblüte (Kaktusov cvet); veseliga Pierra Barilleta in Jean-Pierra Grédyja. — SOBOTA, 3. junija, ob 19.30: Glückliche Reise (Srečno potovanje); opereta Eduarda Kunnekeja. — NEDELJA, 4. junija, ob 19.30: Rosen für Marina (Vrtnice za Marino). Gostovanje Teatra an der Rott, Eggenfelden (Nemčija), glavno vlogo ima Rudolf Lenz; glasbena komedija Gerharda Bronnerja in Petra Wehleja. — PONEDELJEK, 5. junija, ob 19. uri: Tosca, opera Giacomina Puccinija. — TOREK, 6. junija, ob 19.30: Kaktusov cvet. — SREDA, 7. junija, ob 19.30: Der Wildschütz (Divji lovec); komična opera Albetta Lortzinga. — ČETRTEK, 8. junija, ob 19.30: Die Fledermaus (Netopir); opereta Johanna Strauba.

A&O

Qualität und Preis kommt's an!

vom 2. bis 8. Juni 1967:

A&O HERINGSFILETS in Tomaten- oder Senfsauce 2 DOSEN à 200 g	9.⁸⁰
A&O RENÉ-WEINBRAND der beliebte * * * Weinbrand 1 Flasche = 0,7 l	43.-
A&O MERANER FRÜCHTE feinst gefüllte Fruchtbonbons 1 Packung = 200 g	6.-
... ein A&O „Combi-Angebot“:	
KALTERERSEE ROTWEIN »HAUSFREUND« WEISSWEIN zwei „gute Tropfen“ 2 FLASCHEN à 1 Liter	35.-

...und außerdem: 3% A&O-RABATT!

ZA MLADINO IN PROSVETO

Akademsko leto gre h koncu

Letošnje šolsko leto gre počasi h koncu. Tako je tudi s študijem naših visokošolcev v Gradcu in na Dunaju. Visokošolski dom »Korotan«, ki je bil v tem šolskem letu prvič odprt našim visokošolcem, tudi počasi končuje svoje prvo leto obstoja. Po prvih vtisih in raznih predvidevanjih že lahko govorimo tudi o prvih izkušnjah.

Ena izmed ugotovitev je najprej ta, da je vzdrževanje in obratovanje take hiše — ki je za visokošolce kot nalašč in ki je v ponos nam vsem — precej drago in stroški daleč prekašajo predvidevano vsoto. P. Tomazič se boni ne le za to, da bi spravil skupaj potrebno vsoto, da odplača zapadli del posojila, ampak da bi zbral potrebni denar, ki ga zahteva vzdrževanje in obratovanje hiše. Za visokošolski dom je bilo med nami mnogo navdušenja, vse premalo pa takega navdušenja, ki bi se kazalo v pomoči ustanovitelju doma.

Hvala Bogu, da se je zadnje čase vzdušje okoli doma pomirilo. Brž po otvoritvi se je pokazalo, kako malo smo navajeni sami sebe vladati, kako malo modrosti in pametnosti je med nami. Če bi kak tujec otvoril dom za naše študente, bi nam bilo marsikaj samo po sebi umevno. Ko-ga je pa spravil k življenju naš človek in je lastnina naše ustanove, se je brž oglasila vrsta učiteljev, ki so dajali nasvete, kako naj dom vodi. Huje je pa to, da so se našli ljudje, ki so smatrali za prvo dolžnost, da priporočajo odstranitev tistega, ki je dom zgradil. Zato ni čudno, da je namesto hvaležnosti bilo toliko napadanja, norčevanja in smešenja. Saj je znano, da so se v Dunaju norčevali celo iz zbiranja denarnih prispevkov za dom.

Da je visokošolski dom »Korotan« zelo primeren za stanovanje naših visokošolcev in visokošolk, je splošno ugotovljeno. Sedaj je vrsta na njih, da dokažejo, da so takega doma vredni in to predvsem z vestnim študiranjem. Želimo, da bi predavanja v redu poslušali in predpisane izpite spravi opravljali in tako v čim krajšem roku svoje akademske študije dovršili. Če pomislimo, da imajo danes študentje na razpolago štipendije, ki jih njihovi predniki niso imeli, potem smemo upati, da bodo vse sile lahko posvetili študiju in lažje svojemu narodu kaj koristili.

Naše pričakovanje je sedaj obrnjeno v dobo, ko bodo ti akademski in akademičarke z opravljenimi izpiti stopili v življenje. V preteklosti smo imeli tako malo akadem-

ske izobraženih mož in žena. Želeli smo si jih več in se borili za slovensko srednjo šolo, da bi jih dobili. Danes smo prišli do teh možnosti in zavisli od naših mladih, koliko bodo to upanje izpolnili in svoje poslanstvo izvršili. Poklicani so namreč, da bodo svojemu narodu pomagali, se zanj borili, zanj skrbeli in ga vodili nesebično v boljše bodočnost.

Razumemo njih kritično razpoloženje do vsega do sedaj zgrajenega. Vemo pa, da je kritiziranje lahko, a graditev in ostvarjanje idealov zelo težko. Zgodovina pa bo končno — tako kot sodi vse generacije — sodila tudi naše mlade le po dejanjih, ne pa po raznih izjavah, načrtih in debatiranjih. Spect.

NAOČNIKI V PRETEKLOSTI

Zgodovina naočnikov je precej zamotana. Bralci raznih zgodovinskih romanov se bodo morda še spominjali prizora v rimskem cirkusu, ki opisuje cesarja Nerona, ko opazuje boje gladiatorjev skozi brušen smaragd, torej skozi izredno drag monokel. Mnenje, da je šlo pri tem brušenem smaragdu za lečo in da so torej že v starem veku poznali naočnike, so kulturni zgodovinarji popolnoma ovrgli. Neronov smaragd po njih opisu ni bil leča, ampak le nekako ogledalce.

V vsej književnosti starega veka zaman iščemo kak namig na uporabo stekel za naočnike, čeprav sta daljno- in kratkovidnost večkrat omenjeni. Kot sredstva proti temu priporočajo vedno le mazila, ki krepijo oči, nikdar pa steklo. Neronov smaragdni monokel spada torej na področje fantazije.

Zmotno je tudi mnenje, da so naočnike izumili Kitajci. Celo Marco Polo v svojem potopisu z nobeno besedo ne omenja kake take naprave, čeprav je bil tako oster opazovalec, da bi mu morali kaki naočniki nedvomno pasti v oči, ko bi jih bil videl. V starih kitajskih zapiskih pa so našli ugotovitev, da so prišle prve leče za oči na Kitajsko v začetku 15. stoletja iz Malake: torej v času, ko so v Evropi že davno poznali naočnike. Kitajska je torej spoznala naočnike verjetno po evropskih misijonarjih in trgovcih.

V Florenci je v cerkvi Santa Maria Maggiore nagrobna plošča s kipom in sledečim napisom: »Tu počiva menih Salvio degli

Krčevito je držala Pavla pismo v rokah, kakor bi se bala, da gaji kdo ne iztrga. Trta da je obilo rodila, je sporočala mati, doma pa da so delo lahko zmagovali. Sveda, se je spomnila Pavla, ko je moral oče odprodati več vinogradov, da je rešil domačijo. Pavla je čutila, da se mati opravičuje, ker oče ni mogel poravnati zapadlih obveznosti in prikriti ponarejenih podpisov, zavoljo katerih so jo obsodili. Jesen pa da je hladna in jo skrbi, kako bo oče prestal zimo. Vendar vedno še upa, da jo prideta skupaj obiskat, čeprav se brani. Zadnje čase kar nikamor več ne gre. Samo doma se drži.

Pavla se je zamislila. Zavedela se je, da ji mati previdno namigava, kako se očetu zdravje vedno slabša, ko ga mora biti edinega otroka sram. Njega. Poštenjaka! Kaj če oče umrje, jo je zaskrbelo, preden bo ona prosta.

Pavla si je bila že davno vse zračunala, kako se po prestani kazni razodene očetu, ga poprosi odpuščanja in ga prepriča, da pač ni mogla drugače ravnati. Prej mu ne sme ziniti niti besedice. Oče bi brez obotavljanja obnovil sodni postopek, skušal rešiti hčer in oprati dobro ime svoje družine. Na Filipa, ki ga nikoli ni maral, bi se prav nič ne oziral, naj bi ga prizadelo kar koli. Ima po svoje prav. Njej bi se odprla vrata kaznilnice in bi dolgo vrsto let, najmanj sedem, skoraj gotovo pa več, kolikor bi pač Filipa obsodili, preživela na domu pri očetu in materi. Pavlo je vso prevzelo domotožje. Da je takrat stala pred preiskoval-

Krek in manjniška deklaracija

»Krekova je ideja o manjniški deklaraciji, ki so jo slovenski in hrvaški poslanci postavili v dunajskem državnem zboru dne 30. maja 1917, ko je bil avstroogrski državni zbor med prvo svetovno vojno prvič sklican. Deklaracija je izzvala valove nepopisnega navdušenja med vsemi Slovenci ter tvori pravzaprav prvi korak k razbitju avstroogrške monarhije,« piše o Kreku dr. Anton Kacin, ugledni slovenski izobraženec iz Gorice.

»Ali je prav, da slovesno proslavljamo spomin stoletnice Krekovega rojstva (roj. 1865)?« so pred dvema letoma vprašali dr. Franca Logarja v Argentini, ki je bil eden od Krekovih učencev. Odgovoril je: »Gotovo je prav. Narod, ki svojih velikih mož ne časti, jih tudi vreden ni. In dr. Janez Krek je bil nedvomno eden največjih Slovencev. Iz njegove zakladnice ni črpala samo naša generacija, ampak tudi poznejše. Ko se bo na novo urejala naša domovina, bo moral biti duh dr. Janeza Kreka s tistimi, ki bodo tedaj urejali našo slovensko domovino.«

Majniško deklaracijo je na Dunaju prebral dr. Anton Korošec. Kdo pa je bil dr.

Janez Evangelist Krek, ki je tiste mesece umrl?

»On je ustvaril našo stanovsko delavsko organizacijo in kmetsko zadržno samopomoč, on zgradil politično demokracijo in in vsemu dal krščansko socialni in kulturni program... Zaslužil je in pravilno ocenil nastopanje novih silnic družbenega, narodnopolitičnega in državnega življenja, jih presadil v naše razmere in izkoristil za napredek Slovencev... V teku desetletja je doma iz našega ljudstva ustvaril politično organiziran in zaveden narod, ki ve, kaj hoče, in si je osvojil usposobljenost in spretnost političnega uveljavljanja... Zmagovito je vodil slovenski narod (sredi prve svetovne vojske) v novi čas in nove zarje.« Tako je zapisal o njem bivši minister dr. Miha Krek.

ZA NAŠE MALE

Pred čebelnjakom

Kakor bože strélice letajo čebelice s cveta v panj, iz panja spet brž nazaj na grm, na cvet.

»Kje pa dedek naš mudi se, da nič več k nam ga ni?« čudijo se. Ne vedó, da globoko pod zemljo mesec dni že dedek spi. Ni pomladi učakal, ni...

In še Tončku je hudo: dolgčas, dolgčas zdaj mu bo. Kdo mu nadomestoval deda bo? Hej, ded je dal pravljic lepih zvrhan koš vsakomur za počen groš.

Tiho, tiho zdaj je vse pred ulnjakom. Rožice glávce povešajo — dedka vsi pogrešajo...

Ob hudi uri

»Mama, čuj, kako nebo rohni! Ali Bog se nad ljudmi jezí?«

»Sinko, skleni roke kakor jaz, potlej razvedri se mu obraz. Bog oblakom, soncu gospoduje, vetru, strelji pota ukazuje... Zlobnim kaže svojo krepko pest, dobrih pa nikdar ne peče vest. Angela poprosi, naj ti z lučko sveti, da se nad teboj kdaj kruto ne osvetil!«

»Mama, molil bom k Očetu, da se pomiri in ga lepo prosil, naj le vse mi odpusti. Dobro, mile so oči njegove; vzljubil spet nas bo ovčice svoje. Kmalu milostno se spet nam zasmejal bo, sonca zlatega na zemljo nam poslal bo...«

Janez Jalen

9

Ograd

»Ljuba moja Pavlica!«

Pavli se je storilo milo. Zameglile so se ji črke pred očmi. Ni se mogla več spomniti, kdaj jo je mama zadnjič poklicala z otroškim imenom. Menda takrat, ko je odhajala prvič z doma v škofjeloški samostan. Že dolgo vrsto let so ji vsi s Filipom vred rekli vedno le Pavla. Tudi mama jo je v dosedanjih pismih vselej tako nazivala. Sedaj pa jo nagovarja s Pavlico kakor ne-bogljenega otroka. Mar ve, kako se čuti osamljeno in zapuščeno? Morebiti ji pa sporoča kaj žalostnega in se boji, da bi je preveč ne prizadelo. Nestrpno je Pavla preletela pismo prav do pozdravov in poljubov. Na prvi pogled ji mama ni pisala nič posebnega. Pa je Pavla začela pretehtavati stavek za stavkom in besedo za besedo in kaj kmalu živo videla mamo, kako pozno zvečer, ko utihne vas in že vse spi v hiši, sedi ob priviti luči in premišlja. Težko in prikrito, da bi ne znalo razbrati utripov njenega srca tuje, nepoklicno oko, zaupava mrtvemu papirju svoje misli, s katerimi se pogovarja skozi daljno temo s svojim edinim otrokom, s hčerko, o kateri verjame, da je iz sle po razkošju zašla na nepoštena pota in mora sedaj delati pokoro v kaznilnici v Begunjah.

nim sodiščem, bi se ne mogla potajevati. Priznala bi vso resnico.

Spet je štopotnil dež ob okno. Kakor bi bile mrzle kaplje priletele Pavli v obraz, se je jasno zavedela svojih misli in se jih prestrašila. Živo se je spomnila jutra, ko jo je Filip objel s pogledom na smrt obsojenega. Še bolj kakor takrat jo je pretreslo zdaj. Zdrznila se je in zahlipala: »O Bog, o Bog! Nisem ga jemala zato, da pogubim njegovo dušo. Nisem, nisem, nisem.«

Še vse prej kakor takrat bi si Filip nastavil samokres na sence. Pavla je prvič v življenju bridkos spoznala, da njen mož, dasi ni popolnoma brezveren, ne zna živeti iz vere. Kako da ni tega pomislila pred poroko. Ljubezen je pa res slepa.

Pavla se je zravnala in pogledala skozi okno. Zunaj se je zlijal dež. Megla je ležala prav do tal. Jelovice in Triglava in vsega venca gora ni bilo nikjer videti. Oko je segalo samo do srede zapuščenega in praznega polja. Tujec bi mislil, da stoji na robu brezkrayne ravnine. Tako se je bila v meglo podala Pavla in ni slutila, da bodo njeno pot križale na nekaterih krajih kar neprestopne gore. Sedaj pa ve. Skuša.

Oče! Kaj če umrje, preden bo ona prosta? Težka bo njegova zadnja ura. Nje prav gotovo ne bo pri njegovi smrti postelji. Mati jo bo komaj upala spomniti. Oče si bo pa na tihem želel, da bi bila ona umrla namesto brata ali katere izmed obeh sestric. Le zakaj ni! Ne. Groba se ne bo bal. Saj je znal vse življenje tudi še tako sovražno sreči pogledati naravnost v obraz. Sram

ga pa bo leči v jamo, nad katero je v bel kamen vklesano omadeževano ime Gradišnik.

V Pavli je glasno zavpila vest, da nima pravice pogubljeni očeta poštenjaka, da rešuje moža vetrnjaka.

Zunaj se je megla približala prav do graščinskega zidu. Čimdalje bolj trdo je pritiskala na zemljo, kakor bi hotela udušiti pozabljene sadeže in odganjajočo ozimino na polju.

Pavla se je spet sklonila nad pismo. Ne, ni se varala. Na papirju so se poznali sledovi materinih solz. Prevzelo jo je do dna duše. Najrajši bi tudi sama glasno zajokala, pa je s silo potlačila vstajajočo bridkost. Kakor bi ji bil spomin na očeta vrnil nekaj Gradišnikom prirojene kraške odločnosti, je pričela svoje misli spletati v načrt:

Če bo oče hiral, ji mama prav gotovo sporoči, da ne bo več dolgo. Vsaj v molitev ga bo priporočila. Takrat pobegne. Do teme se že kam skrije. Ponoči pa poišče Novakovo Minco. Za njen novi dom ve. Celoto je bila poizvedela, da se sedaj piše Potočnik. Pove ji samo, da oče umira in da ga mora še enkrat videti. Poprosi jo, naj ji posodi obleko in nekaj denarja. Ne bo ji odrekla. Kako bo prišla domov, bo še kasneje natančno premislila.

Pavla se je že videla, kako kleči pri vzglavju očetove postelje, prosi bolnika odpuščanja in obenem, naj prizanesi Filipu.

Ne, pogreba ne bo čakala. Saj bi je tudi ne pustili. Sama bi se vrnila nazaj do Mince, se spet preoblekla v obleko kaznenke

P - I - S - A - N - O B - R - A - N - J - E

RENE KOCH:

Rešitelj

Tistega nedeljskega popoldneva sva Georg in jaz odšla na pomol, ki je bil poln sprehajalcev. Nebo je bilo brez oblaka, sijalo je sonce pa kljub temu ni bilo soparno. Neka ladja je pristajala po reki navzgor in nekajkrat zatrobila.

Georg in jaz sva se pogovarjala, nato pa sva nenadoma opazila, kako se je z neke barke, z verigami privezane na obalo, odlepil človek in padel v vodo. Človek je obupno krilil z rokami in klical na pomoč. Preden nama je padlo na um, kaj naj napraviva, sva videla, kako je neki moški sleknel suknjič, ga vrgel na zemljo in stekel vzdolž obale. Nato je na glavo skočil v vodo. Z vseh strani so hiteli radovedneži. Moški je plaval silen crawl proti utopljenču, ga zagrabil za vrat, mu držal glavo nad vodo in zaplaval k obali.

Vse to ni trpelo več kot dve minuti. Stala sva na zidu pomola in bodrila rešitelja. Nekaj ljudi je splezalo na barko in mu molilo roke, on pa jih ni zagrabil, ampak je z utopljenčcem zaplaval k pomolu, kjer so bile stopnice; šele tam je dovolil, da so mu pomagali.

Rešitelj in rešenec sta bila skoraj brez sape. Ponesrečenec je nenehno kašljal; komaj je stal. Moral se je nasloniti na svojega rešitelja. Lasje so mu padli na obraz; podoben je bil smrtno bolnemu človeku. Zaprl je oči in se majal sem in tja. Rešitelj mu je pomagal po stopnicah. Utopljenec je nekajkrat bruhal vodo, ki je je precej spil.

Georg in jaz sva stala med drugimi radovedneži. Sonce je nenadoma postalo svetlejšje. Lepo je bilo videti, kako so rešili človeško življenje. Vsi smo bili malce pijani od veselja. Georg je stal zraven nekega dekleta; ta Casanova ni niti opazil njenih krasnih črnih las, niti njenega lepega obraza, ampak me je nenehno suval s komolcem pod rebra in kot v hipnozi govoril:

»Ta fant je to sijajno izvedel, kajne? To je nekaj edinstvenega!«

»Dal« sem odgovoril in pokimal. Dekle mi je vrglo kratek pogled in razvleklo ustnice v nasmeh. Georg ni niti opazil tega nasmeška.

Ko je rešitelj pripeljal utopljenca gor, je ponesrečenec sedel na tla, si pokrnil glavo z rokami in začel kašljati kot kak star krokar. Ljudje so se zbrali okoli njega; vsak mu je hotel na svoj način pomagati. Eni so ga tolkli po hrbtu, da bi laže izbruhal vodo, drugi so mu brisali obraz in mu dajali nasvete.

Rešitelj je medtem, prebijajoč se skozi množico, prišel do svojega suknjiča; spremljalo ga je nekaj ljudi, ki so mu krčili pot ter naju tako ločili. Ostal sem malce ob strani.

»To je bil fant, kajne?« je rekel Georg dekletu. Dekle je pokimala.

»Škoda, da nisva midva prva videla!« je začel Georg. »Midva bi to še bolje opravila.«

»Saj sploh ne znaš plavati!« sem ga zavrnil.

V tem hipu sem zaslišal vzklike začudenja in obrnili smo se. Rešitelj je stal v mokrih hlačah in srajci ter visoko držal svoj suknjič. Z drugo roko je iskal po žepih in obračal glavo. Obraz mu je izražal začudenje, jezo in razočaranje.

Georg, jaz in dekle smo pristopili. Ostali radovedneži so ga obkolili. Georg je vprašal debelušno žensko, kaj se je zgodilo. Ženska je skomignila z okroglimi rameni in, ne

Joža Vovk:

Sirota

V tihi, mračni sobi,
v mrazu in tesnobi
je sirota sama,
umrla ji je mama.

V kotu velik Strah
črno roko steza,
glej, pod stropom pleza
grda spaka — Skrb.

Vrata čuva Glad,
mršav, dolgobrad,
nima ne oči,
v obrazu ne krvi.

Tam čez mračen vrt
stopa hotra — Smrt.
Vrata Glad odpira,
sirota v sobi — umira.

da bi se obrnila, odgovorila.

»Kaj se je zgodilo? Zgodilo se je, da so mu ukradli denarnico!«

»Kaj?« — je zavpilo dekletu, ki je stalo med mano in Georgom.

»Vedno je tako,« je rekla ženska in poudarjala vsako besedo s kimanjem glave. »Nekdo tvega življenje, da bi rešil drugega; nekdo tretji pa mu ukrade denarnico ali ženo ali hišo ali kar koli, kar se da ukrastil!«

»To je res brezobzirno!« sem rekel.

»Koliko pa je bilo denarja?« je vprašal Georg.

»Zame dosti!«

»Koliko?«

»Nekaj sto šilingov!« je dejal rešitelj.

Medtem je prišel tudi ponesrečenec, na-

slonjen na dva radovedneža. Obraz je spet dobil naravno barvo, izgledalo je, da se je malo popravil. Z obleke mu je kapljala voda, čevlji pa so pri vsakem koraku tleskali.

»Kaj pa je bilo?« je vprašal s slabotnim glasom.

»Ukradli so mu denarnico,« sem rekel in pokazal z glavo na rešitelja, ki je še vedno brskal po suknjiču.

»Vam?« je vprašal rešenec začudeno.

»Da!« je pokimal rešitelj in sramežljivo pogledal v tla. Kazalo je, da mu je vse skupaj neprijetno. Toda rešenec je, ne oziraje se na lažno sramežljivost rešitelja, že izvlekel iz mokrega suknjiča denarnico jo odprl in s slabotnim nasmeškom vzel ven nekaj bankovcev, ki so bili zlepljeni od vode. Z drhtečimi prsti jih je ponudil okradenemu rešitelju.

Ta ni hotel vzeti denarja. Georg je napravil po ponesrečenčevem zgledu. Tudi drugi so se mu pridružili. Vsi so ponujali rešitelju denar.

Ni ga hotel vzeti, vendar smo ga tako dolgo nagovarjali, da ga je le vzel.

Dekle, ime ji je bilo Olga, je nazadnje predlagala, da gremo. Šli smo v bližnjo restavracijo, kjer je bil ples ob glasbi dobrega orkestra. Georg sploh ni več izpustil Olge. Stalno sta bila na plesišču; kmalu sta se obnašala kot dva zaljubljenca. Name sta popolnoma pozabila. Sedel sem nekaj časa sam, nato pa sem vstal in odšel, ne da bi se poslovil.

Potikal sem se po ulicah blizu obale, da bi mi minil čas. Ko se je spustil mrak, sem šel v neko majhno, precej zakotno restavracijo.

Lokal je bil malodane prazen, samo za sosednjo mizo sta sedela dva moška. Zdela sta se mi znana. Stalno sta se smejala.

Razmišljal sem, kje sem ju že videl, pa se nisem mogel spomniti.

Japonske zapovedi za mladino

Znano je, da Japonci svojim otrokom že v nežni mladosti vcepijo ljubezen do domovine, do lepe rodne zemlje. In ko dorastejo, so pripravljeni na žrtve za svojo domovino. Zato se morajo Japončki, ko začno hoditi v šolo, naučiti nastopnih deset zapovedi, ki jih je predpisala država:

1. Temelj vseh kreposti je upoštevanje zakonov. Vzvišeno osebo vladarja moraš častiti z globoko ljubeznijo in biti vdan domovini s srcem in dušo.

2. Svoje starše moraš spoštovati, jim biti srčno naklonjen ter se vedno spominjati ljubezni in dobrot, ki so ti jih izkazali.

3. Bratje in sestre se morajo ljubiti med seboj in živeti v slogi.

4. Vsakdo mora stremeti po vsem plemenitem, izogibati se zla in biti dober in prijazen do prijateljev in tujcev.

5. Laž je grda lastnost. Bodi vedno odkritosrčen in pravičen!

6. S proučevanjem preteklosti boš razumel sedanost; zato skrbi z največjo vnemo za svojo duševno in srčno vzgojo!

7. Tolaži tiste, ki so nesrečni, in uporabi vse sile, da priskočiš nesrečnikom prijateljsko in dobrosrčno na pomoč.

8. Vsaka bolezen pride skozi usta v tvoje telo. Zato skrbno pazi, kaj ješ in piješ.

9. Ohrani vedno plemenito čustvovanje in stremi višje, tudi če te tlačijo neprijetne življenjske okoliščine!

10. Ravnaj se zvesto po navodilih pradedov v čast domače hiše, svojega imena in domovine!

Bo že bolje

»Edino, kar mi na moji zaročenci ni všeč, je to, da je tako majhna. Če stoji poleg mene, mi seže komaj do ramen.«

»Le potrpi, ti bo že še čez glavo zrasla!«

Slišal sem, kako je eden rekel drugemu: »Še nekaj takšnih reševalnih akcij te dni, pa bova imela avto!«

Seveda sem se takoj spomnil. Bila sta utopljenec in rešitelj.

»Drugič pa boš moral malo prej skočiti v vodo!« je rekel utopljenec. »Danes sem se preveč napil vode...«

»Zato pa sedaj lahko piješ pivo ali šampanjec!« je dejal rešitelj.

in bi pri belem dnevu potrkala na vrata kaznilnice. Nadaljnji zapor bi prenašala, kakor bi bila na pol svobodna. Že sama misel jo je utolažila. Zganila je pismo in pričela iskati skozi dež smer proti domu Novakove Mince.

Iz zamišljenosti je Pavlo predramil molk, ki je nastal za njenim hrbtom. Pavla se je urno obrnila, kaznjence pa so se glasno zasmejale. Med odprtimi vrati je stala pobegla kaznjenska Evgenija Lušin. Namesto z ruto je bila pokrita z belo platneno avbo. Njen obraz z narahlo kljukastim nosom je bil podoben sovjemu. Ni se marala prestopiti naprej. Sestra Huberta jo je skoraj potisnila čez prag. Nerodno so zaropotale cikle, ki jih je bila morala nataktniti namesto čevljev. Prav kakor se vrščiče zaganjajo vrane in srake in šoje v sovo, ki jo izslede pri belem dnevu, so obsule Lušinovo kaznjence, se ji smejale, se norčevale iz nje in ji privoščile, da so jo ujeli in privedli nazaj v ječo. Le ciganka Kati je mirno sedela na svojem mestu in srepo opazovala gomazeči trušč. Pavla je pričakovala, da katera izmed sester ukori razposajene ženske, pa se ni nobena marala pobrigati, da bi jih umirila. Očividno je to zasmehovanje spadalo tudi h kazni, ki je bila že naprej določena za vsako begunko. Bilo je pa tudi resno svarilo vsem, ki so se morebiti ukvarjali z mislijo na beg.

Pavla je pričela bledeti. Da. Mesec dni bo zaprta v samotni celici. Drugi mesec bo morala hoditi pokrita s sramotilno avbo in obuta v štorkljajoče cikle. Nazaj medse

jo bodo sokaznjence sprejele še bolj privoščljivo, kakor so sedaj Lušinovo, njo, doktorjevo ženo. In še dolgo potem, ko ne bo že davno več nosila zunanjih znakov kazni, jo bodo pri vsaki priložnosti prisekavale zavoljo pobega. Na polje in v vrt je dolgo ali pa morebiti celo nikoli več ne bodo pustili. Tudi za pomiloščenje je ne bodo predlagali. Prestati bo morala vseh sedem prisojenih let. Pa vendar — »Pobegnem, pobegnem, pobegnem,« si je dopovedovala Pavla, pa sama ni kaj trdno verjela, da bo res.

Sestra Terezija je zaploskala z dlanmi. Kaznjence so obmolknile in sedle spet k šivanju. Zunaj se je neprestano zlijal jesenski dež.

Pavla je zrla v tankonitasto platno, napeto na obod. Vezla je svilen gobelin, podobno igrajoče se deklice na cvetočem travniku. V udih je čutila ohromelo utrujenost. Pred očmi so ji plesali kovinasto svetli kolobarji. Ni več prav razločevala barv. Zaprošila je sestro, naj ji natančno delo zamenja z navadnim šivanjem. Usmiljenka je Pavlo začudeno pogledala in vprašala: »Ali ste bolni, Andrejčičeva?« Pavla je že hotela pritrditi, pa se je premislila. Zateglo je odgovorila: »Ooo, neee.«

Zvečer se je Pavla že kar opotekala. Kakor v najbolj mehke blazine je željno legla na trdo slamnjačo. Zaspala ni. Vso noč je poslušala, kako veter meče dež ob zaprta okna.

Sever je razpodil oblake in posušil razmočeno listje. Skozi veje obletelih kosta-

njev v drevoredu je gredo jesensko sonce. Pavli je pregnalo vso utrujenost iz udov. Z novo češminovo metlo je pometala listje ob starem, tu pa tam z mahom poraslem zidu. Pošumevanje zlato se barvajočih odmrlih listov jo je naravnost omamljalo. Zamisljena sama vase se za sokaznjence in za nadzirajočo sestro ni menila. Le po ciganki Kati, ki je tik ob vodi zgrinjala z grabljami listje na kup, se je nekajkrat ozrla.

Po pravkar razorani njivi so se pozibavajoče sprehajale vrane. Pred drvarnico so se v prahu kopali vrabci. Pri hlevih pa je lajal priklenjen pes.

Počasi se prestopajoč je Pavla prišla do mize, izklesane iz zelenega kamna. Čeprav jo je že večkrat zanimala, ni še imela nikoli priložnosti, da bi si jo natančneje ogledala. Ni se malo začudila, ko je opazila na navznotraj pošev nagnjenem spodnjem robu vklesane črke. Brala je zapovrstjo na vseh štirih straneh:

MICH LIES MACHEN
IACOB VON LAMBERG
ZVM STAIN 1537
GOT GEBS GLVKH.

Pavla si je skušala predstaviti postavo in obraz graščaka Jakoba plemenitega Lamberga, pa ji ni uspelo. Prav gotovo se mu pred tri sto petdesetimi leti niti zdalec ni sanjalo, da se bodo kdaj po njegovi razkošno zidani graščini in po vrtovih in polju okrog nje pokorile ženske za svoje in katera

med njimi tudi za drugih prestopke, in se čudile njegovemu zaupanju v Boga, iz čigar rok je prosil sreče zase in za svoj rod. Pavla se je ozrla proti jasnemu nebu, kakor bi tudi ona od tam pričakovala skorajšnega odrešenja iz življenjskih stisk in duševnih težav.

Obrnjena proti mogočnima stebroma ob vhodu na razsežen cvetlični in zelenjadni vrt je Pavla pometala listje okrog kamnitega okroglega podstavka izpod mize. Pošumevanje metle in suhih listov jo je glušilo, da ni slišala prihajajočih korakov. Šele tik za sabo jih je zaznala. Naglo se je obrnila in kar otrdela. Zagledala je pred sabo sestro Ksaverijo, poleg nje pa Novakovo Minco. Postal jo je sram. Zardela je in ni mogla reči niti besedice. Tudi Minci je bilo nerodno. Nič manj pa sestri Ksaveriji. Prav gotovo bi ne bila pripeljala svoje nekdanje sošolke mimo kamnite mize, če bi bila le količkaj slutila, da bosta naleteli na Pavlo. Zadrego vseh treh je skušala zbrisati Minca. Obotavljajoče je vprašala, čeprav je Pavlo koj prvi hip prepoznala: »Ali prav vidim, ali se motim?« Grede pa je že ponudila Pavli roko. Pavla je prijeto občutila gorkoto Minčine dlani. Dobro se ji je zdelo, da se je Minca ne sramuje. Pogledala ji je naravnost v oči in pritrdila: »Seveda sem prava. Samo ne misli nikar, da je to, kar izreče sodišče, vedno vse res.«

(Dalje prihodnjiki)

1966-68
sozial
für alle

Pension

Steigende Bundeszuschüsse sichern den Pensionisten Anteil am wachsenden Lebensstandard der Berufstätigen.

Grete Rehor
Grete Rehor
Bundesminister für soziale Verwaltung

Ein Beispiel beweist:

1965 (Dezember) Pension S 1.500,-
1966 Steigerung auf S 1.605,-
1967 Steigerung auf S 1.735,-
1968 Steigerung auf S 1.846,-

Steigerung von S 1.500,- auf S 1.846,-
in drei Jahren

Für ASVG- und GSPVG-Pensionisten

Miza in 4 stoli iz kovine in
plastike za vrt - šil. 695.-

Podjunska trgovska družba

Bratje Rutar & Co.

Dobrla ves A-9141 Eberndorf
Telefon 04236-281

Začetek in višek pokristjanjenja
(Nadaljevanje s 3. strani)

Ta poraz pa je odjeknil tudi na vzhod do Obrov. Ti so ga hoteli izkoristiti in so brž pripravili napad na Karantanijo, češ sedaj je najugodnejša priložnost zanje, da dokončno obračunajo s Karantanijo, ki ji z jugozapadne strani nihče ne bo mogel in ne hotel na pomoč in ki ji bo z usodnim udarcem za vedno odklenkalo, da bi mogla stremeti po osvoboditvi svojih rojakov na vzhodu. Obri so pripravili veliko vojsko. Knez Borut je zvedel za njih namero in je brž poklical na pomoč svoje vojne zaveznike - Bavarce, ki so še vedno bili krepka vojaška sila. In tako so Bavarci še pravočasno prispeli na Koroško, kjer se je leta 744 ali 745 vnela velika bitka med Obri in združeno slovensko-bavarsko vojsko. Obri so bili poraženi (morda tam pri Vovbrah za Velikovecem) od krščanskih Bavarcev in poganskih Karantancev.

To je bil poslednji nastop slovenske vojske pod vodstvom narodnega vladarja kneza Boruta, zmagovite vojske nad Obri. Ker je bil boj narodnoobramben, je vsekakor v njem sodeloval ves narod, ki se je zavedal usodne ure, velike nevarnosti od strani Obrov. Niti malo ni knez in ne narod slutil, da je pa njegov sovražnik tudi v zavezniškem bavarskem taboru.

(Dalje prihodnjič)

KMETJE POZOR!

NAJNOVEJSE KMETIJSKE
STROJE, MLATILNICE,
TRAKTORJE, KOSILNICE,
MOPEDE, KOLESNA,
HLADILNIKE, PRALNE
STROJE, ELEKTRIČNE
MOTORJE
BRZOPARILNIKE (kotle)
KOTLE ZA ŽGANJEKUHO
SADNE STISKALNICE (prešce)
VSEH VRST

vam nudi ugodno domača tvrdka

Johan Lomšek

St. Lipš, Tihaja 2, P. Dobrla ves - Eberndorf
Telefon 04237 246

RADIO CELOVEC

SLOVENSKE ODDAJE

NEDELJA, 4. : 7.30 Duhovni nagovor. S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo. - PONEDELJEK, 5. 6.: 14.15 Poročila, vreme, objave. Za našo vas. - 18.15 Dober večer našim malim poslušalcem. - TOREK, 6. 6.: 14.15 Poročila, vreme, objave. Športni mozaik. Kulturna panorama (Iz pesniške delavnice Andreja Kokota). - SREDA, 7. 6.: 14.15 Poročila, vreme, objave. Kar želite, zaigramo. - ČETRTEK, 8. 6.: 14.15 Poročila, vreme, objave. Milenko Šober: Veseli poletni dnevi v mestu z znamenjem v grbu (magnetofonski zapis). PETEK, 9. 6.: 14.15 Poročila, vreme, objave. Od petka do petka po naših krajih in pri naših ljudeh (Domače novice) Žena in dom. - SOBOTA, 10. 6.: 9.00 Od pesmi do pesmi - od srca do srca. 18.00 Popevke.

Avstrijska televizija

NEDELJA, 4. junija: 17.00 Poročila - 17.03 Za otroke od 5. leta dalje - 17.40 Za otroke od 11. leta dalje: Mladinski svet - 18.10 Za otroke od 14. leta dalje: Kaj lahko postanem? Lekarnar - 18.40 Lahko noč oddaja za majhne otroke - 19.00

Elektro-QUELLE

KLAGENFURT - VILLACH - ST. VEIT / GLAN - VOLKERMARKT
CELOVEC - BELJAK - ŠT. VID ob GLINI - VELIKOVEC
je otvoril za Vas v petek, 26. maja 1967 v
BELJAKU, KAISER - JOSEF - PLATZ 7

Elektro-QUELLE - nudi za otvoritev
Elektro-QUELLE-senzacionalno nizke cene!

	samo S
9-Voltna transistorska baterija	6.-
Avtomobilske svarilne utripalke	29.-
PHILIPS-Mlinček za kavo	99.-
Sušilec las	99.-
Avtomatični likalnik	175.-
Žepni-6-transistor, kompletni z baterijo in sluškami	179.-
PHILISHAVE-brivski aparat, dvojne škarje	240.-
Sesalec za prah, kompletni	595.-
AEG-Električni štedilnik, 3 plošče s pečico	1690.-
Hladilnik, zgoščevalac, 130 litrov	1790.-
HOOVER-Pralni stroj	1990.-
Polno-avtomatični pralni stroj, 5 kilogramov suhega perila	4800.-
BAUKNECHT-Hladilnik za nizko hlajenje, 190 litrov	4990.-
Televizijski aparati, oba avstrijska programa, 59 centimetrov velika slika	4480.-

● Nadalje nudimo veliko izbiro ELEKTRIČNIH PRIPRAV vseh vrst preizkušenih znamk AEG, Bauknecht, Bosch, ELIN, Neff, Miele, Philips, Scharpf, Siemens, Zanker, Hoover itd.

Elektro-Quelle nudi več, kot vi mislite - Celo najdaljša pot se izplača!
Neprestano odprto - Brez opoldanskega odmora!

Pogled z okna. Visoko na Dachsteinu - 19.30 športni pregled - 20.10 Poročila - 20.20 Prenos iz Raimundteatra: „Carjevič“, opereta Franza Lehara - 22.40 2. večerna poročila.

PONEDELJEK, 5. junija: 18.30 Poročila - 18.35 Tečaj francoskega jezika - 18.55 Veselje ob glasbi - 19.21 Zabeleženo za vas - 19.30 Čas v sliki - 19.55 Izložba in kratki filmski mozaik - 20.15 Šport v ponedeljek - 22.25 Čas v sliki - 22.45 Filmsko poročilo o mednarodni kolesarski dirki po Avstriji.

TOREK, 6. junija: 18.30 Poročila - 18.35 Angleščina - 18.55 V boju za zdravje - zdravniško poročilo - 19.21 Mathias Wiemann pripoveduje... - 19.21 Zabeleženo za vas - 19.30 Čas v sliki - 19.55 Izložba in kratki filmski mozaik - 20.15 Obzorja, razgledi, poizvedovanja, pojasnila - 21.00 Točka za točko (3. nadaljevanje) - 22.00 Čas v sliki - 22.20 Prenos iz dunajske Mestne hale: Evropsko boksarsko prvenstvo v lahki kategoriji: Corny Rudhof - Hans Orsolics - 22.20 Mednarodne kolesarske dirke po Avstriji.

SREDA, 7. junija: 10.00 TV v šoli: Zvok iz človeške roke - 11.00 Program za delavce: Poročila - 11.03 Šport v ponedeljek - 17.00 Poročila - 17.03 Za otroke od 5. leta dalje: Gašperček v mestu - 17.45 Kati in deževne vile, risani film - 17.55 Lahko noč oddaja za majhne otroke - 18.00 Gost pri Alfredu Uhlu - 18.30 Poročila - 18.35 Francoščina pri vas doma - 19.00 Prizori iz Avstrije - 19.21 Zabeleženo za vas - 19.30 Čas v sliki - 19.55 Izložba

in kratki filmski mozaik - 20.15 Kaj menite o tem? Diskusija glavnih urednikov - 21.15 „Sodni dan“, Odina von Horvath - 22.35 Čas v sliki - 22.55 Filmsko poročilo o mednarodni kolesarski dirki po Avstriji, nato oddaja „Ti in jaz, film o dejavnosti avstrijske zvezne žendarmarije.

ČETRTEK, 8. junija: 11.00 TV v šoli: Poročila - 11.03 Prometna vzgoja: Učenci pomagajo učencem - 12.00 Senegalija danes - 18.30 Poročila - 18.35 Tečaj italijanskega jezika za začetnike - 18.55 Športni kalejdoskop - 19.21 Zabeleženo za vas - 19.30 Čas v sliki - 19.55 Izložba in kratki filmski mozaik - 20.15 „Viola“, veseloigra Andreja Rousina - 21.50 Poročila - 21.55 Prometni pregled. Oddaja v službi prometne vzgoje - 22.45 Čas v sliki - 23.05 Filmsko poročilo o mednarodni kolesarski dirki po Avstriji.

Televizija Ljubljana

PETEK, 2. junija: 9.40 TV v šoli: Skrb za zdravje, Organizacija Združenih narodov, Čakavska lirika - 10.35 Angleščina - 14.50 TV v šoli - ponovitev - 15.45 Angleščina - ponovitev - 17.05 Poročila - 17.10 Oddaja za otroke - 17.55 TV obzornik - 18.15 TV tribuna: Integracija v bančništvu - 19.00 V zanki - sovjetski serijski film - 20.00 TV dnevnik - 20.30 Cikcak - 20.38 Ruyblas - francoski ce. lovečrni film - 22.00 Zadnja poročila.

SOBOTA, 3. junija: 9.40 TV v šoli: Oddaja o prometu, Kotor, Šah - 14.50 TV v šoli - ponovitev - 16.10 Poročila - 16.15 Prenos športnega dogodka - 18.00 TV obzornik - 18.15 Pespica in sonček - mladinska igra - 19.02 Vsako soboto - 19.17 Leoš Janaček: Taras Bulba - balet - 19.43 Cikcak - 20.00 TV dnevnik - 20.30 Cikcak - 20.38 Krog z dvojko - humoristična oddaja - 21.38 Nekaj novega, nekaj starega - 22.00 Golo mesto - serijski film - 22.50 Zadnja poročila - 23.05 Nogo-met Francija:SZ - posnetek iz Pariza.

Nadaljnega programa nismo prejeli. Cenjene bralce prosimo, da nam oprostite!